

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

NR. 23 / 24

93. ARGANG

12. DESEMBER

1981

MARIA MED BARNET, FRANCISKUS OG JOHANNES DØPEREN.
Freskomaleri av Pietro Lorenzetti ca. 1325 i Franciskusbassilikaen i Assisi.

Norsk sosialøkonom i Afrika

KZ-leir blir kloster

Glede i Kristiansand

Sett fra Polen

Vesterlandets bok

Meget er forskjellig -

sier en norsk sosialøkonom, som har lært å kjenne afrikanske land innenfra

(Kirsten Rydberg)

Du satt jo i en solid stilling i Statistisk Sentralbyrå i Oslo, *Anna Margrethe Martens*, men så forsvant du til Afrika. Var det på eget initiativ, og hvor mange år ble du der?

— Ja, det var nok fordi jeg hadde lyst til å arbeide i utviklingsland noen år og se om jeg kunne utrette noe der, og dermed ble det nærmere 17 år. Jeg begynte i Uganda, så ble det Niger, deretter Uganda nok engang, Algerie og Den Sentralafrikanske Republikk.

— Og i alle disse årene fant du deg tilrette med et tilfredsstillende arbeid som sosialøkonom?

— Arbeidet var vanskelig og bød på mange utfordringer. Jeg skulle lage nasjonalregnskap, men de opplysninger som skulle danne grunnlaget for mitt arbeid var ofte mangel-

fulle eller de manglet helt. Da var det å begynne fra grunnen av, og det var hardt med et fåtall medarbeidere som stort sett hadde liten erfaring.

— Tenkte du aldri på å reise hjem for godt?

— Etter at jeg var ferdig med mitt første oppdrag i Uganda var det meningen å reise hjem igjen. Men så fikk jeg høre hvor rasjonalisert alt ble her hjemme. Ute fikk jeg erfare en friere utfoldelse i arbeidet, og jeg fikk anledning til å delta både i oppbyggingen av statistikk på forskjellige felter og i økonomisk planlegging. Det ble derfor meget lærerike år for meg rent faglig sett. Dessuten mente jeg at jeg kunne være til større nytte ute, særlig med den erfaring jeg hadde fått etter de første årene.

— Var det en utfordring med sorte medarbeidere?

— Til å begynne med følte jeg meg temmelig usikker i forholdet til mine afrikanske kolleger. I likhet med andre som kommer i kontakt med afrikanere for første gang, syntes jeg menneskene var så like at det var vanskelig å kjenne dem fra hverandre, men det fortok seg fort. Vanskelig var det også før jeg lærte meg å lese deres reaksjoner av ansiktsuttrykk og minespill.

Uganda var et land i økonomisk vekst da jeg kom dit første gang. Landet hadde nettopp fått sin selvstendighet, og overalt var det optimisme og tro på fremtiden. Det ble dyrket nok mat til landets egen befolkning, og dessuten kaffe, bomull og te for eksport.

Forholdet til europeerne var meget godt og preget av gjensidig respekt. I den første tiden var det vanskelig å vite hvor meget man kunne vente av sine afrikanske kolleger. Bare et fåtall hadde en utdanning vi her hjemme men-

te var en forutsetning for å kunne utføre et arbeid selvstendig, og de fleste av de som hadde en slik utdanning satt i ledende administrative stillinger.

En av mine viktigste oppgaver ute var å lære opp de lokale statistikere slik at de en dag skulle kunne overta arbeidet selv. Jeg fikk etter en tid en meget dyktig medarbeider. Hans teoretiske bakgrunn var svak, men hans innsatsvilje oppveiet denne mangel, og vel så det. Det ble mange lange arbeidsdager og sene kvelder når situasjonen krevde det.

— Hvorledes opplevde du kontakten med afrikanerne utenom arbeidet?

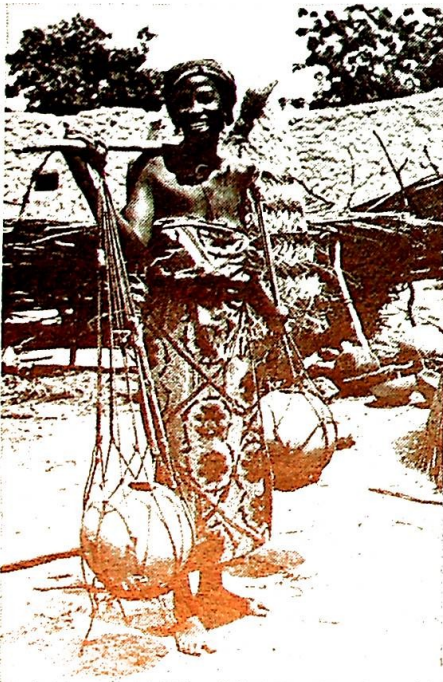
— For det meste møttes vi nok i store selskaper arrangert av regjeringen i forskjellige anledninger. Det hadde den fordel at jeg traff mange mennesker, noe som kom til nytte i arbeidet.

Langt viktigere var det for meg at jeg etterhvert fikk venner blant mine kolleger. Gjennom dem, og også gjennom misjonærene, lærte jeg meget om menneskene i landet, deres tradisjoner og skikker.

Letttest var det å få kontakt med mennene. Kvinnene var langt mer reservert, muligens fordi de stort sett hadde mindre utdanning og ikke var så vant til å omgås europeere. Kvinnene var også mer bundet av meget strenge regler som gjaldt for omgangen mellom mennesker, regler om hva man skulle si og ikke si og hva man skulle gjøre i forskjellige anledninger. Slike normer eksisterte til og med for omgangen innen den nærmeste familie.

En kollega fortalte en dag at han var meget bekymret fordi hans kone ventet barn og legen mente hun kanskje var gått langt over tiden. Det skulle da legen kunne beregne ut fra de opplysninger din kone kan gi, mente jeg, men nei, slikt ville hans kone ikke snakke med legen om. Vel, så får du spørre henne, foreslo jeg. Da så han nærmest forferdet ut. Slikt kunne han da ikke spørre sin kone om!

Mange av de skikker jeg møtte var meget vakre. Takk for at du arbeider, sier de til mannen som bygger hus til sin egen familie. Takk for at du lager mat,

Vann er betingelsen for liv og økonomisk vekst i Afrika.

sier man til husmoren uten tanke på å spise der. Slike dagligdagse gjøremå-
er til beste for hele samfunnet, og da
er det naturlig å takke. Takk for at du
ber, hilste noen kvinner meg en gang
jeg gikk ut av kirken.

— Niger ble altså det neste land. Var
det annerledes der?

— Det var en stor overgang å komme
fra det grønne og fruktbare Uganda til
Niger som ligger like sør for Sahara.

Landet er tørt, det regner voldsomt
bare i en kort periode hvert år. Resten
av året er det så tørt at man bare må
undre seg over at dyr og mennesker fin-
ner et livsgrunnlag der. Bare en mindre
del av jorden er dyrkbar, og de fleste
steder kan man ikke dyrke stort annet
en hirse, en proteinrik kornsort.

En stor del av befolkningen var no-
mader med store kvegflokker. Men kveg-
driften var allerede dengang truet av
tørken som etterhvert ble en katastrofe
for landet, og helt ødela denne nærings-
vei. Det ble funnet store mengder uran
i Niger, og det har i de senere år gitt
landet betydelige inntekter.

I Niger var det ikke meget optimisme
å spore da jeg var der. Menneskene var
preget av kampen for å overleve, og
svært få trodde at fremtiden ville endre
dette i vesentlig grad. Det preget også
deres innstilling til arbeidet. Varmen
gjorde det også atskillig tyngre å ar-
beide i Niger.

— Oppholdet i Algerie ble kanskje
noe ganske annet, så europeisert som
dette landet vel må være.

— Det er så store forskjeller mellom
Afrika nord og sør for Sahara at det er
vanskelig å trekke sammenligninger.

Økonomisk hadde Algerie nådd meget
lenger enn de land jeg var vant til å
arbeide i. Forholdet mellom den lokale
befolkning og europeiske rådgivere var
heller ikke preget av den åpenhet og til-
lit jeg var vant til, noe som kanskje
skyldtes den blodige frigjøringskampen.

Men selv om tilliten manglet, merket
jeg heller ikke hat og bitterhet som føl-
ge av krigen. Nesten uten unntak kunne
mine kolleger fortelle at en far, en bror
eller en annen nær slektning var falt
i krigen, og likevel understreket de alle
at det ikke var franskmennene de kjemp-
pet mot, men systemet.

— Men så ville du så midt inn i Afri-
ka som mulig da du dro til Den Sentral-
afrikanske Republik, den finner man
jo nord for Zaire på kartet.

— Ja, jeg ville gjerne tilbake til det
svarte Afrika. Av natur minnet dette
landet meget om Uganda, og på mange
måter lignet også menneskene på hver-
andre.

Det henger nok sammen med at stør-
stedelen av befolkningen i Sentralafrika

tilhører den samme folkegruppe som
befolkningen i den sørlige del av Ugan-
la. Men Uganda hadde vært britisk pro-
tektorat, mens Sentralafrika var et tid-
ligere fransk område. Det hadde ført til
store forskjeller i administrasjonen. Og-
så i Sentralafrika kunne menneskene
dyrke den maten de trengte, men landet
hadde liten eksport.

— Kan man håpe og tro at de fle-
ste afrikanske land beholder sin egen
særpregede kultur, sin folkløse med
musikk, dans, klesdrakt og andre
skikker?

— Vi må ikke se på Afrika som et
stort folkemuseum. Kunst og kultur
er ikke noe statisk, men noe som må
utvikles videre etterhvert som sam-
funnet ellers utvikler seg.

Afrikanerne blir seg mer og mer
bevisst at de har en egenart og en
egen kultur, og jeg tror nok at de
vil ta vare på denne arv. Når det
gjelder skikker, så er de vel for en
stor del resultatet av den sosiale sam-
menheng menneskene lever i, og når
levestandarden endres, vil nok skikkene
også endres. Utenlandsk musikk hø-
rer man nok, men egentlig tror jeg
den tradisjonelle musikk og dans er
så dypt forankret hos afrikanerne at
det ikke er noen fare for at den skal
forsvinne. Det som virkelig står i fa-
re for å bli borte er fortellerkunsten.
De unge hører nok mer på radioen
enn på de gamle sagn.

— Kristendom. Islam. Hva skjer
på det religiøse området?

— I de landene der jeg har opp-
holdt meg må jeg si at det var et
godt forhold mellom kristne og mus-
limer. Både i Uganda og i Niger møt-
te den katolske biskopen frem for å
ønske god reise når muhammedanske
pilgrimer reiste til Mekka.

I Uganda er over halvparten av be-
folkningen kristen. Et stort antall
biskoper og prester er afrikanere, og
det finnes store kongregasjoner med
utelukkende afrikanske nonner. Jeg
fikk anledning til å besøke et par av
disse, og jeg var imponert over det
de hadde klart å bygge opp.

Jeg vet ikke annet om det som
skjer i Uganda idag enn det som står
å lese i avisene, men jeg tror kirken

Cand. oecon. Anna Margrethe Martens, som i 17 år har vært statistisk rådgiver for regjeringer i de nye afrikanske stater.

der nede er så fast forankret i landets
befolkning at den vil greie seg, alle
vanskeligheter til tross.

I Sentralafrika var det også et stort
antall kristne, men meget få geistlige.
I Niger er den katolske kirke en mi-
noritetskirke.

— Etter å ha vært fastboende så
mange år i afrikanske land, har du
kanskje oppdaget at de innfødte der
og vi er svært like, ja, at du som
norsk kvinne kunne bli boende der
uten vanskeligheter?

— Det har lenge vært hevdet at vi
ser forskjellige ut, men at det er bare
utenpå. Jeg får alltid lyst til å spørre
hvordan man vet det. Etter min me-
ning er det forskjeller. Om det skyl-
des arvemessige forhold eller de so-
siale og kulturelle forhold vi vokser
opp under, er vel likegyldig i denne
forbindelse.

Når det gjelder menneskeverdet er
vi like, men det er da ikke det sam-
me som å si at vi er like. Enn om vi
sluttet å lære norske barn at alle er
like, noe de fleste oppdager ikke stem-
mer. La oss heller lære dem å forstå
at verden er rikere nettopp fordi det
er så mange forskjellige mennesker.
Kanskje vi da kunne bli kvitt litt av
rasefordommene!

Jeg kan nok tenke meg å reise til-
bake til Afrika igjen om et passende

(Forts. side 23)

REDAKSJONELT:

Julen

Julefred, atomvåpenfred, juleglede, omsetning, reallønnsøkning, eller minking: alt sammen aktuelle programposter for desember. Og så har vi det for travelt i tillegg. Alt er ved det gamle, og vi forsøker med et krampaktig smil å glede oss til jul. Det gjør vi hvert år. Det pleier å lykkes, og det gjør det såmenn også i år, hvis bare pengepungen nå holder. Det har man kanskje etterhvert ganske stor grunn til å tvile på.

Hvis man skal skjære igjennom alle våre julelengsler og gode og dårlige ønsker for festdagene, så kommer vi nok til å innrømme at det vi står tilbake med, det er noe helt annet enn det vi gikk ut med. Julen er jo noe annet også. Og forberedelsene til julen er også noe annet enn det vi i alminnelighet legger opp til.

Hvor ofte det enn er blitt sagt, så er det sant at vi forbinder julen med noe materielt, men at julen har et mer «åndelig» innhold er vi alle klar over. Vi har bare glemt det. Med vilje!

Med vilje, fordi det ikke er populært, og fordi det ikke er materielt. Det er ikke populært å glede seg. Man må ha profil. — Kort, tilknappet, kald og forretningsmessig. Du må ikke kjenne deg selv uten på blådressen, så er du nemlig barnslig. Rart ord forresten.

I hvert fall denne udefinierbare duft av ordet som peker på at du ikke er akseptert av ordentlige mennesker, men er sådan en slags utilregnelig tosk. Egentlig er det ikke noe i veien med det ordet. Vi har bare gjort det til noe uakseptert. For nettopp det barnslige har sin verdi i en verden hvor reallønnsproblemer synes å være det eneste diskusjonsgrunnlag som har mål for oss moderne mennesker. Det barnslige uaksepterte, det likefremme og ureflekterte, det gale og spontane, som ikke har et klart definert mål, er vel egentlig noe som urmennesket i oss lengter etter.

Det barnslige og det barnlige. Det er to forskjellige ting. Det siste går vi godt med på. Det er noe varmt og fornøyet, noe tillitsfullt, noe som man rolig kan ta med på veien til juletreffest. Men det andre er vi knapt så sikre på, for det er litt av en ustyrlig størrelse, som minner sterkt om det å være dum. Men hvis det har noe å gjøre med å være dum, hvorfor så forbinde det med barn? — Er barn dumme? Næ. — Men det er liksom. Ja, det er liksom det har noe å gjøre med, å ikke riktig være med. Naiv? —

Min kjære venn, gå hen og les juleevangeliet, som du pleier. Vær naiv, for så finner du julegleden. Ellers kan den være nokså vanskelig å finne frem til. Det har vi Vårherres egne ord for, og så må man jo tro det. Kanskje du så vil innvende: men så er jeg jo et naivt godtroende barn, hvis jeg tror på den slags lømmeteorologi. Helt riktig.

Det kan engang i blant være noe i det å være barnslig.

Svend Aage Rasmussen

Økumenikk er å bære hverandres byrder

I Polen er det stort sett Den katolske kirke som administrerer og drar omsorg for at den utenlandske hjelp i form av matvarer og medisin kommer i de rette hender. Det er katolske menighetspleiere, ordenssamfunn og organisasjoner som er den medmenneskelige garanti. Ikke-katolske givere overalt i Europa, ikke minst i Norge, innser dette og forstår til fulle hva det vil si at katolikker tar deres medmenneskelige ansvar opp.

I Stavanger og omegn har det i den siste tid funnet sted en gigantisk innsamling til fordel for Polen, og man ønsker å støtte kristne brødre av enhver observans, også polske katolikker.

Således ble det i løpet av en dag eller to innsamlet 70 000 kr. på et gymnas i området. En klasse ga alene 1600 kr. og stilte mer i utsikt.

I Stavanger Domkirke ble det en søndag innsamlet 5000 kroner, og i en kirke i landdistriktet 4000 kroner. Et privat transportfirma stilte en lastevognstrailer gratis til rådighet for et lass med mat til en verdi av 4000 kroner.

STAVANGER AFTENBLAD står som primus motor og styrer av prosjektet. Det opplyses at det i løpet av et døgn kom inn 56 647 kroner alene til bladets innsamling. Målet er 1 million! — I skrivende stund er beholdningen på litt over 600 000 kr. Det blir en god julegave.

Ifølge Stavanger Aftenblad blir det bekreftet fra Krakov at pakene fra Norge kommer raskt frem til dem som skal ha dem. — Det er en hjelpende hånd fra menneske til medmenneske.

Kloster i tidligere KZ-leir

Karmel i Dachau er ikke et hvilket som helst kloster. Stedets historiske vitnesbyrd og dagens store åndelige nød er ikke noe som kan nedvurderes. Hvordan lever, for det meste unge kvinner, med denne utfordring?

Klausuren ble åpnet en dag for den katolske presses medarbeidere.

Pakken fra Amerika var adressert til: «Karmel Heilig Blut» i Dachau. Den inneholdt en farverik, litt falmet krans med et vedlagt brev med bønn om at den måtte bli lagt i kapellet «Todesangst Christi».

Todesangst Kristi-kapellet er bygget på det sted hvor den gamle leirgate i den tidligere konsentrasjonsleir Dachau gikk. I denne leirgate feredes prest og leg, kristne og jøder, sigøynere og nazivakter i en tilværelse av elendighet og nedverdiggelse, og ikke sjelden med døden om hjørnet.

I denne gate ligger klosteret «Karmel Heilig Blut». — Det er en samling av små hus, som bevisst minner om de tidligere leirbygg. 28 søstre og noviser iført karmelittenes grove brune klær, lever her et liv i selvfornektelse og soning.

«Ordet soning er litt høytt travende», innrømmer priorinnen, søster Gemma Hinrichter: «Vi legger i særlig grad vekt på forbønnen. Ikke på den måten, at man bare forteller Gud om de

ting som ligger en på sinne, men på den måten at man tar hele sin eksistens og sitt liv med i denne forbønnen».

Det gis rikelig anledning til en tilværelse av denne art. Det kommer hele tiden grupper og enkeltpersoner som ønsker å se på den tidligere konsentrasjonsleir. I et makabert museum ser de besøkende dokumentasjoner og film som konfronterer dem med grusomhetene til SS. — Belastet med det de har sett, hender det ikke sjelden at noen banker på i karmelittenes kloster. Atter andre helt alminnelige mennesker fra katolske sogn, og fremfor alt kirkelige grupper, finner den rette vei inn i karmelkirken.

Under tidegjerden åpner søstrene det svære jerngitter, som ellers skiller klostrets beboere fra de troende som kommer hit. Karmelklostret i Dachau er til tross for både den muntlige og den virkelig levde klausur og nonnens strenge avsondring fra den alminnelige hverdag, «et hus med en åpen dør!»

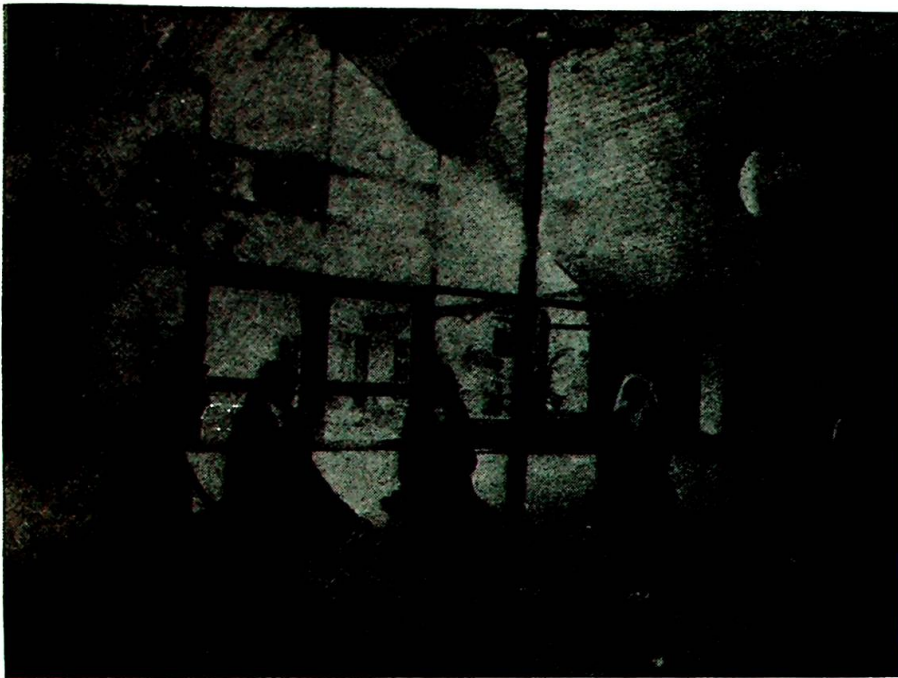
«Dette sted tvinger oss, Gud være lovet, til denne åpenhet», understreker priorinnen. «Vi betrakter det som en konsekvens av vår tjeneste i bønn, at vi fører samtaler om tros spørsmål, og endog tilbyr konkret hjelp gjennom bønn».

På den måten blir søstrenes bønn aldri uttømt når det gjelder fortiden på dette sted. «Vi blir konfrontert med svært mye lidelse som plutselig bryter ut på dette stedet», sier de helt likefrem.

Mange besøkende skriver deres spørsmål og problemer på en seddel og legger den i «forbønnskisten», som kar-

«og sverd skal smies om til plogjern...»
Der hvor ovnen tidligere var et symbol på en fryktelig og urettferdig død brennes nå de fineste saker i emalje.

Stillheten er det sentrale i livet i klostret i Dachau.

melittinnene har innrettet i kirken. Andre tar først mot til seg til å skrive når de kommer hjem.

Stadig om og om igjen blir man erindret om den onde tid som konsentrasjonsleiren i Dachau og 90 andre leirer rundt om i Europa ble årsak til. Fra hele verden kommer det folk, fremfor alt unge mennesker, som ikke kan begripe hva som skjedde her. Søstrene er forferdet over at det fremfor alt er tyske besøkende «som overhodet slett ikke har fordøyet noe av det, og derfor sier: det passer ikke!» —

Hvordan kan man holde livet ut på et slikt sted og konfrontasjonen med en slik form for historie? Den som er depressiv anlagt blir sannsynligvis slett ikke opptatt i klostret.

En ung kvinne som ønsker å tre inn i Karmel må ha avsluttet en eller annen form for fagutdanning og ha en viss praksis i sitt yrke. Som postulant lærer hun å kjenne livet i Karmel. Hvis hun beslutter seg til å tre inn i ordenen, får hun novisens hvite slør. Åtte kvinner i Dachau bærer for tiden dette hvite sløret. I de fleste ordenssamfunn klager man i dag over at de ordenskalte uteblir og at det ikke er noen som kan ta over.

«Mangel på tilgang har vi aldri hatt», forsikrer priorinnen. Når de åtte noviser avlegger deres ordens profess og de høytidelig forplikter seg til et liv i fattigdom, solibat og lydighet, og så mottar det svarte slør, kommer tallet på søstre over 21. Dette antall begrenser størrelsen av ordensfamilien i Karmel.

Hvordan kan det være at Karmel i

Dachau, til tross for sin dystre bakgrunn, ikke har noen tilgangsvansker, og at søstrene tvert i mot er relativt unge?

På den annen side av jerngitteret og døren med skiltet «Klausur» er det ikke mulig å spore noe av den trykkende stemning fra den tidligere konsentrasjonsleir i Dachau. Det er en moderne boligblokk av tre, betong og teglsten. Bak store glassvinduer trives blomstene fortreffelig. «Nattens dronning», smiler en søster som ivrig gjødsler blomstene, «har blomstret åtte ganger i år».

Som små hytter ligger cellene på rekke, som en slags rosenkrans i det klosterlige liv, som peker på ensomhet og ikke utelukker stillheten. Cellene er svært enkle. Selv korset uten Corpus, slik som karmelittenes tradisjon krever det, er helt fordringsløst.

En indre lukket gård innbyr til samtale i den korte rekreasjonstid, hvor ordensfamilien slapper av. I rekreasjonstiden, som bryter den ellers fremherskende taushet i arbeidet, og som blir avbrutt av tidebønnene, er det også leilighet til å benytte felleslokalene. I et stort teppebelagt rom samles søstrene omkring et kors. Her mediterer de. Den hellige Teresa av Avila, den store spanske inspirator for karmelittene, foreskrev to timers daglige meditasjonsøvelser.

Men klostrets midtpunkt er kapellet. Etter Ordets Gudstjeneste og Laudes klokken seks om morgenen, feirer søstrene messen. En spartansk frokost avbryter bønner, som igjen blir gjenopptatt

ved meditasjon. Formiddagen brukes til å utføre forskjellig arbeide.

Søstrene forsøker så langt de kan å opprettholde livet ved egen hjelp.

På grunn av de sjelesørgeriske tiltak overfor konsentrasjonsleirbesøkende, blir konventet anført som et valfartsted med pastoral oppgave i Bispedømmet Münchens regnskaper. «Men det rekker naturligvis ikke langt», sier priorinnen.

Det som betyr noe i økonomisk henseende er klostrets forskjellige verksteder. Der er et emaljeverksted, en systue for paramenter og et sted hvor man lager kjerter og stearinlys. Det er nettopp bygget et keramikkverksted også. For en av de tyske fjernsynstasjoner besvarer søstrene post fra seerne. Det er en oppgave som naturligvis drives pr. korrespondanse, som daglig kommer til dem i minnesentret i Dachau.

Ved middagsbønnen slutter det stille arbeidet. I refektoriet, spisesalen, står metallkrus, kopper og tallerkner parat til hver enkelt søster. Måltidet er ganske enkelt. Mens det før i tiden overhodet ikke fantes kjøtt på bordet, blir det to ganger i uken servert kjøtt i klostret i Dachau. «Av sunn-

ØYEBLIKKELIG HJELP!

CARITAS NORGE formidler store verdier til utviklings- og nødhjelp, fjernadopsjon og annen støtte til medmennesker i nød. **CARITAS NORGE** har øremerket de fleste ressurser til disse formål og står derfor på helt bar bakke når det gjelder lønninger til personale og andre utgifter til den daglige drift. — Uten disse midler kan **CARITAS NORGE** ikke virke i fremtiden og vi håper derfor på at mange her oppe til jul vil støtte oss.

Vennligst glem oss ikke, når du tenker på julegaver.

VI TAKKER PÅ FORHAND FOR DITT HANDSLAG!

Postgiro 2 02 08 81.

Bankgiro 1609.04.21569.

STYRET I CARITAS NORGE

Jacob Fogstad, Brita Paus,
Odd Barra, Sr. Intemerata,
Elsa Theting, Rudi Becsan,
Kalman Horvath, S.J.

hetsgrunner», hevder priorinnen, og tilføyer som den praktisk tenkende husmor hun er: «— og dessuten er kjøtt langt billigere enn fisk i dag!»

Vårt språk er forræderisk. Hos de fleste kristne avbryter bønner arbeidet. Men karmelittinnene i Dachau sier: «Vi skal ikke arbeide oss så trette at vi ikke skal kunne utføre vår vesentligste oppgave, nemlig bønner». Kanskje kjenner søstre fra andre kommuniter med utadgående virksomhet voldsomt det alvor man blir konfrontert med i bønner i Karmel. «Vi holder nær kontakt med de søstre som er engasjert i utadgående apostolisk arbeide, når de ofte er hjemsoekt av stress», sier karmelittinnene. I praksis vil det si, søstre kan delta i livet i Karmel for kortere eller lenger tid.

Ikke bare måltidet deler de med hverandre, men fremfor alt bønn og erfaringen med bønner og meditasjonen. Etter den knappe middagspause gjenopptar søstre arbeidet klokken halv to. Ved kaffetid trekker de seg tilbake til åndelig lesning. Det omfangsrike bibliotek bidrar rikelig med stoff. Deretter følger nok en times meditasjon, hvis høydepunkt og avslutning utgjør kirkens aftenbønn: vesperen. Aftens og rekreasjon leder til den mer «uoffisielle» avslutning på klostrets dag. Nesten alle ser «dagsaktuelt» i fjernsynet, «hvor vi blir konfrontert med de helt konkrete begivenheter». — Klokken 21 synger søstre komplet. Mange av dem går så nok engang tilbake til jobben. En stille stund som kan brukes helt etter den enkeltes behov avslutter dagen.

Konventet i Dachau overskrider med 28 det fastlagte antall på høyst 21. Man har våget å grunnlegge et nytt kloster. «Vil dere ikke komme til oss?», spurte man i Bispedømmet Berlin. «Hvor?» — «Til Plötzensee», var svaret.

I Plötzensee døde motstandsfolkene fra den 20. juli. — «Vi skal komme til Berlin», sier priorinnen sr. Gemma. På tross av vanskene. Plassen er trang, den er knapt så stor at det

kan anlegges en ordentlig have. En stor have er nemlig viktig for søstre, som hele livet skal leve på et sted. Det er også vanskeligheter med lån og finansiering. Bispedømmet Berlin er ikke særlig velhavende.

Ved nyttårstid begir ti karmelittinner fra Karmel i Dachau seg til Berlin. De skal i den første tid bo nokså usselt for å overvåke det nye klostrets bygging. Søstre tenker nøye over hvert skritt: situasjonen i et delt diasporabispedømme, den delte bys problemer, naboforholdet til Det tredje rikets forbrytelser.

«Det som beveger andre til å forlate Berlin, får oss til å komme», sier priorinnen.

Weltbild

SOVJETISK PROPAGANDATREKK MOT DEN ORTODOKSE KIRKE

Det sovjetiske forlag Sovjetskaja Rossija i Moskva har gjort det kjent at det i 1982 kommer til å sende ut en bok om «den russiske kirkes virkelige historie og om dens menneskefiendtlige rolle i det russiske samfunnsliv». Boken har tittelen «Ortodoksien slik den virkelig er», og utkommer etter vestlige observatørens mening for å motvirke den oppblomstring den ortodokse kirke nå opplever like for kirkens 1000-års jubileum i 1988.

JEG DRØMMER OM EN KIRKE SOM

Jeg drømmer om en kirke der jeg kan få lov til å være med hele meg. Ikke bare med mitt intellekt. Jeg opplever ofte kirken som passiviserende, som et sted der jeg skal sitte stille og lytte uten å få stille spørsmål.

Selvfølgelig får jeg delta i altergang og salmesang, men det er tross alt ferdige ritualer og salmer som er formulert av andre. Hva skal jeg gjøre med min tvil, min angst, min glede og mitt raseri, mitt engasjement og min uenighet?

Jeg føler at vi i stor grad blir ordets hørere — men ikke dets gjørere, innenfor vår kirke.

Jeg drømmer om en kirke med andre samværsformer som kan gi større plass for følelser og aktiv handling, en kirke som våger å gi oss konkrete utfordringer. Alt for mye av det «kjærlighetens verk» som burde kjennetegne en kirke, er blitt til omsorgsoppgaver for «spesialister», enten det er diakoner eller menighetspleieforenninger. Hvor er det kjærlighetens beger som flyter over?

Lektor Marit Lindheim Gundersen i Arbok for Borg Bispedømme -81.

SEKRETÆR

— — —

CARITAS NORGE

søker sekretær/assistent til generalsekretæren. Vedkommende må være språkmektig og kunne arbeide selvstendig. Må være rask på skrivemaskinen.

Arbeidet består av kontor, utviklingslandsprosjekter og organisasjonsarbeide.

Noen års erfaring som sekretær er en fordel. Avvekslende, selvstendig og utfordrende arbeidsoppgaver. Eget kontor. Lønn som for statens tjenestemenn, kl. 13—15, etter kvalifikasjoner.

For nærmere opplysninger ring: 02 - 69 30 15 i kontortiden, eller 02 - 88 97 50 om kvelden.

Søknad sendes snarest til:

CARITAS NORGE, Fagerborggaten 17, Oslo 3.

Glede i Kristiansand

Endelig! — Det må vel være det uttrykk som blir brukt og med et sukk av lettelse i den katolske menighet i Kristiansand.

Dette «endelig» er blitt fulgt av en bølge av glede og triumf, som også rekker langt utover menighetens rekker. — Som dagbladet Sørlandet uttrykte det i høst i anledning innvielsen av det nye kirkebygg: «Den hvitkalkede landsby-kirken» på hjørnet av Kirkegaten og Kongens gate er forvandlet til et vakkert kirkebygg i teglsten, med gotiske buer og tårn med et enkelt og stilrent kors på toppen.

Det har selvfølgelig vært katolsk kirke i Kristiansand lenge, meget lenge også. Uten å gå nærmere i detaljer kan det fortelles at det i 1980 var 90 år siden St. Ansgars menighet ble til. Som så mange andre steder i vårt land var det i Kristiansand en håndfull katolikker med en eller flere fremsynte initiativtagere, og i små diasporakretser er det naturlig at katolikker tenker «kirke».

Det er ofte den store drøm, og i de første år den store umulighet. Ordenssamfunn spiller her en stor rolle, det var også tilfelle i Kristiansand. St. Josephsøstrene kom til byen i 1892, de bygget hospital og derved markerte de menigheten utad.

Den katolske kirken sto ferdig i 1935 etter mange gjenvordigheter med storbrann inkludert. Men også her

Det katolske hjørne i Kristiansand i mer enn en forstand. Byggekomiteén foran det endelige resultat.

var det som så mange andre steder offerviljen som betød noe: et stort beløp her, innsamlinger, biskopens tilskudd o.s.v. Den katolske St. Ansgars Kirke sto der med sitt slanke tårn med korset på toppen.

Kirke og menighet er i dag ikke alene det som karakteriserer menighetsarbeide i kristen regi. Som årene gikk kom også behovet for utvidelse. Man tenkte ikke minst på sognepresten, og på de forskjellige menighetsaktiviteter som etter hvert var kommet til.

Penger har spilt en meget stor rolle i denne sammenheng. Her er det igjen de tyske katolikker som har vist seg fra en ytterst gavmild side. I Tyskland har man gjort det slik mange steder at enkelte større menigheter har påtatt seg en eller annen form for ansvar overfor menigheter i diasporaen. Ikke minst i Norden.

Slik har også St. Ansgars menighet i Kristiansand hatt en støttemenighet i Forbundsrepublikken, liksom Ansgar-Werk og Bonifatius-Werk har vært sterkt inne i bildet.

Støtten fra Tyskland betinger en egeninnsats, og menigheten i Kristiansand har påtatt seg å skaffe et egenbidrag på 270 000 kr.

Det tør vel antydes at det blir litt av en innsats, når man tar i betraktning at medlemstallet i den katolske menighet i Kristiansand ligger på omkring 550 medlemmer.

Arkitekt ved byplankontoret Thomas Jäger, som selv tilhører St. Ansgar menighet, har tegnet kirkebygget. Etter hva som erfares, er det til alles store tilfredshet. En kirke skal være et bilde av sin tid og de mennesker som bruker den.

Arkitekt Jäger har da også tenkt det slik og har høstet sterk anerkjennelse fra Oslo Katolske Bispedømmes råd for kirkekunst. —

Jäger fremhever at det arbeide han har utført på ingen måte er en forakt for tidligere arkitektoniske løsninger av slike oppgaver, og han peker på at det kanskje om 50 år vil være dem som synes at det som han har forsøkt i dag har overlevet sin tid:

Eches farrhandel

NYGARDSGT. 10

Mitt siktemål har vært å føye kirken inn i det gatebilde den tilhører, hvor teglstensarkitekturen dominerer. Det jeg hadde mest arbeide med var å komponere menighetshuset sammen med kirken, uten at de to skulle skilles ad.

Kirkens indre har naturligvis fått sin oppussing, og menigheten håper at man etter hvert kan komme frem til en passende utsmykning. Den drømmer allerede nå om et glassmaleri over alteret. Kirken som liturgisk rom med tilhørende lokaler er forøvrig ikke bare tenkt til bruk på søndager og for menigheten alene. Det er meningen den skal være åpen for alle som måtte føle behov for en stille stund i en atmosfære som er annerledes enn det daglige jag.

Selve innvielsen av det nye kirkebygget fant sted under høytidelige former og markerte samtidig en tredobling katolsk feiring, idet man på samme tid understreket menighetens 90 års jubileum. På søndagen var det konfirmasjon.

Biskop Jon Willem Gran ledet de høytidelige handlinger, assistert av sogneprest Norbert Haunschild og mgr. Anton Kötter fra Bonifatius-Werk. Allerede lørdagen innledet man festlighetene med messe og mottakelse for innbudte med blant andre representanter fra domkirken i Kristiansand, ordfører og finansrådmann.

Etter messen søndag foretok biskopen vigslingen av den nye menighets-sal, hvoretter det var «utvidet» kirkekaffe og internasjonal forbrødring. Ca. 30 nasjoner er representert i menigheten i Kristiansand.

Tilbake står det så bare å markere at etter festdagene kommer hverdagen. Hvis man så tenker på at menighetskassen vel må være temmelig bunnskruppet, kan det vel bli harde tider for den lille menighet på sørkysten av Norge, men det er all grunn til å tro at den vil klare seg.

Man går til oppgavene nå med fornyet mot og stor glede, ikke minst sognepresten, som i 2. etg. har fått både kontor og bolig.

Don Stephano

BISKOP KREVER HJELP TIL ARBEIDSLØS UNGDOM

Bergen (NØP) Biskopen i Birmingham har gått ut med sterk kritikk av de britiske myndighetene. Han mener at de ikke på langt nær gjør nok for arbeidsløs ungdom. Biskop Montfior ber om generelt lavere pensjonsalder, deling av jobber for å gi flere arbeid, og at det blir opprettet flere stillinger for ungdom. Han kritiserer også fagforeningene.

«Det er ikke nok å være opptatt av at levestandarden holdes konstant dersom det fører med seg et økende skille mellom de som har arbeid og de arbeidsløse», sier han.

Myndighetene arrangerer seks måneders kurs med yrkesopplæring, men disse kursene gir ikke større sjanser til å få arbeid når man er ferdig med dem. Derfor blir de bare en slags tidtrøtte, hevder Montfior. Dessuten er de altfor dårlig betalt. Lønnen vil i mange tilfeller ikke være nok til å betale transport

til og fra arbeidsplassen, eller å dekke utgiftene til arbeidstøy.

Av 23 000 elever fra Birmingham som var ferdige med sin skolegang i år, er det bare 1300 som har fått arbeid, kunne biskopen fortelle på et møte i bispedømmet som ble avholdt nylig. Han krevde derfor at det straks må gjøres noe for å sysselsette all ungdom, enten ved å skaffe dem arbeid eller ved å gi dem en utdanning som fører til at de får arbeid.

«Utdanning og arbeid for de unge er et spørsmål som er like mye av religiøs interesse som av samfunnsmessig interesse, og jeg vil føle det som om jeg svikter mitt kall som biskop dersom jeg ikke sier klart og tydelig fra om at situasjonen for dagens ungdom ikke kan tolereres. Jeg håper og ber om at det nå snarest blir gjort noe med dette», avsluttet biskopen.

PASTOR HAAKON KIELLAND BERGWITZ IN MEMORIAM

Nok engang er en av våre prester gått bort: Natt til 24. november døde pastor Kielland Bergwitz på Ullevål Sykehus der han noen dager tidligere var blitt innlagt til observasjon på grunn av et illebefinnende. Han avled plutselig og — ifølge legene — helt uventet, idet det ingen alarmerende symptomer var blitt konstatert.

Pastor Bergwitz var født i Kristiania (Vestre Aker) i 1903 og gikk i 1924 over til katolisismen. Da han i 1926 meldte seg som prestekandidat for Norges Apostoliske Vikariat, ble han av biskop Smidt sendt til Propagandakollegiet i Roma, der han gjennomgikk hele sin teologiske utdanning og hvor han ble presteviet julaften 1931 av Kardinal van Rossum, Propagandakongregasjonens prefekt.

Kommet tilbake til Norge, ble han etter et kort vikariat i Tønsberg, tilsatt som kapellan ved St. Olav Kirke i Oslo.

I august 1939 ble han utnevnt til sogneprest i Arendal, der han ble hele krigen igjennom for så å bli tilsatt som sogneprest i Kristiansand i 1945.

Ni år senere ble han sogneprest i Fredrikstad. Etter en nærmere to-årig sykepermisjon ble han i 1964 sogneprest i Tønsberg som ble hans siste offisielle verv.

De siste fem år levde han som emeritus i St. Elisabethsostrenes pensjonshjem på Nordstrand (Oslo).

Pastor Kielland Bergwitz skrev ofte og gjerne i dagspressen om religiøse emner. En liten bok fra hans hånd, «De søkte de gamle stier» (Oslo 1936), har bevart sin verdi som dokumentarisk materiale for konvertitters beveggrunner for sin overgang til Den katolske kirke i tiden før 1930.

Pastor Bergwitz fungerte i en årrekke som Vikariatets — senere bispedømmets — misjonsprokurator under mangfoldige kollektreiser i U.S.A., der hen skaffet seg og Kirken i Norge mange venner.

Jeg lyser fred over hans minne!

Oslo, 25. november 1981

† John W. Gran
Biskop

Sett fra Polen:

Svenske protestanter og polske katolikker møtes

I går var jeg på et møte. Det var ikke noe hverdagslig møte, nei. Vi skulle treffes med en gruppe skandinaviske ungdommer (fra Sverige).

Stedet: Dominikanernes kirke i Poznan.

Vi: Unge katolikker som samles hos Dominikus' sønner, p.g.a. ordensdrakten også kalt pingviner, eller slett og rett de hvite.

Vi var samlet for å be sammen, synge, diskutere — ja rett og slett for å være sammen for Guds ansikt.

De unge svenske protestanter med sine to prester (forøvrig i alt 20), kom til Polen for å være sammen med oss, stå ved siden av oss i våre tunge dager. De kom med gaver til dem som hadde størst behov for hjelp: polske barn på barnehjem. Det var dog ikke det viktigste. Det viktigste var at de ville være sammen med oss, ikke bare se på vår nød, men be til den samme Gud som både de og vi tror på.

Vi syntes at det var et godt stykke økumenikk: denne bedetimen. Det var akkurat en time. Klokken åtte, rett etter messen (kommuniteten og menigheten tok også del), begynte folk å strømme inn i St. Hyacintus-kapellet. Tett ved alteret sto ikonen med Gudsmor med barnet. Ved siden av flere tente lys. Bildet er hentet fra Taize og blir ofte brukt i våre bedetimer.

Erindringen om Taize var levende under dette møtet: da vi kom til menighetens bekjennelse av Herrens død

og oppstandelse, bad vi også for Roger Schutz og Taize og alt de gjorde, og alt det som er der. Også de kjente vekselsanger derfra sang vi sammen foran Herrens ansikt.

Vi bad på polsk og svensk. Vi forsto ikke hva de ba om, og de kunne ikke forstå vår bønn. Vi syntes heller ikke det betød noe. Gud forsto det alt sammen, og den sikkerheten fylte oss med gleden i Den hellige ånd, som alltid uansett våre vanskeligheter ber i oss. I ham kunne vi si til Jesus alt det som rørte seg i oss.

— — — for at alle kristne blir ett i Herren som det er Hans vilje:

KYRIE ELEISON,

— — — for våre svenske venner som kom på besøk hos oss:

KYRIE ELEISON,

— — — for Polen, Sverige og alle land som ønsker fred:

KYRIE ELEISON,

— — — for at Herren hjelper oss her i Polen til å overvinne våre problemer:

KYRIE ELEISON,

— — — for de som regjerer i våre land, at de alltid søker bare det som er best for mennesker:

KYRIE ELEISON,

— — — for hele verden, at den får lov til å leve i fred:

KYRIE ELEISON.

Ja, Gud har en lang liste å bære på!

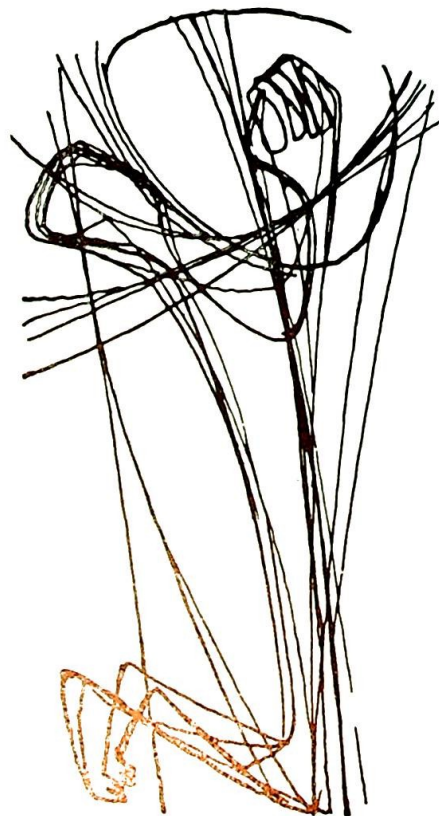
Så ba vi som Kristus selv har lært oss: «OJCZE MASZ» på polsk,

Fader Vår på svensk. Sammen gjorde vi det, hver på sitt språk, men allikevel sammen.

Vi leste også fra Den hellige skrift: Pater Tomasz leste på polsk og pastor Jan leste det samme på svensk, kapitlet hos Johannes om at vi er Guds barn. — Og vi kjente det! I Gud er vi brødre og søstre uansett hvilket land vi kommer fra, hvilket språk vi snakker, kulturer vi har vokst opp i, ja sannelig også uansett forskjell i troen!

Gud er en og Kristus er en, og det nøyde vi oss med i denne timen:

«Se hvor meget Faderen har elsket oss, at vi må kalles Guds barn og vi

er det! Derfor kjenner verden oss ikke: fordi den ikke kjenner Gud.

Mine venner, vi er nå Guds barn, men det er ennå ikke sagt oss hva vi skal bli

Se, hvor høyt Gud elsker oss at han lot oss treffes! — Vi kjenner at vi tilhører Ham som Hans barn i Kristus. Det var som om Skriftens ord var sagt bare til oss, det som vi hørte lest på våre to forskjellige språk! «Mine venner, vi er nå Guds barn . . .»

Dette med å bli Guds barn og barn i Gud hva er så det?

Jeg begynte å tenke over det. Jesus sa flere ganger i Evangeliet at vi må bli som barn for å komme inn i Hans rike. I begynnelsen kjente jeg meg som Nikodemus da han spurte Jesus hvordan han kunne bli født påny.

Hvordan kunne jeg, et voksent menneske, bli et barn igjen?

Plutselig gikk det opp for meg, noe som er selvsagt, noe som er enkelt. Men kanskje fordi det er så enkelt og så selvsagt, blir det ofte glemt. Alt dette var mulig og er mulig i KJÆRLIGHET.

Og da måtte jeg tenke igjen på ordene som Jesus sa til Nikodemus: Således elsket Gud verden! — Gud elsket verden så mye, så mye, så mye, så mye — klang det i mine ører! Kjærligheten drev ham til å bli til et menneskebarn.

Hvert år gleder vi oss når julen kommer, men glemmer vi ikke altfor ofte hva som er årsaken til den store glede?

«Dziecie nam sie narodzito»: et barn er oss født, — slik synger vi i en av våre polske julesanger.

For KJÆRLIGHETEN VIL DET!

Barnet er alltid en frukt av kjærligheten. Gud selv ville ikke ha det annerledes!

Når jeg tenkte på alt dette i bedetimen, ble det klart for meg at jeg også ville bli barn igjen for Guds skyld.

Den hellige Teresa av Jesusbarnet ville også være et lite barn. Hun ville være veldig liten, og bare liten. Hun ga oss en fantastisk veiledning om hvordan det er mulig å bli Guds barn. — Eller Charles de Foucauld og hans små søstre og brødre — gir de ikke uttrykk for den dype lengsel i menneskets hjerte etter å bli barn. Guds Barn?

(Forts. side 23)

St. Olav
ønsker leserne
EN GOD JUL!

Ekspeditrise i kappe og krave

En ung luthersk kvinnelig prest i Berlin har på det siste fått «spesialstatus»! — Hun tjener sine penger som ekspeditrise i en dagligvarebutikk!

I den protestantiske kirke i Vest-Berlin, som er plaget av frafall og store finansielle problemer, inntar «tilfellet Böhn» en særlig plass, ikke minst som problemorientert samtalemene. Isolde Böhm, cand. teol. med fullført praktikum, ble i slutten av november ordinert til prest med tjeneste i Genezareth-menigheten i arbeiderkvarteret Neuköll.

Etter eget ønske har hun gått sin egen vei, og hun har feid alle kirkerettslige strukturer av bordet: hun gir avkall på ansettelsesbetingelsene og prestelønn med embedsmessig sialsikring. Faktisk virker hun som en slags «emeritus-vikar». — Hun vil fortsatt tjene sitt brød som ekspeditrise i dagligvarebutikk.

I Den evangeliske kirkes ledelse hadde hennes uvanlige ønske utløst betenkelighet og irritasjon allerede for et års tid siden. Man fryktet for at hennes eksempel skulle danne «skole». Den evangeliske biskop dr. Martin Kruse sa dengang: «Isolde Böhm vil ikke ta imot noe fra skatteinntektene, men vil som Paulus, som arbeidet som teltmaker, arbeide halvtid i et ikke geistlig yrke».

På dette område, forkynte biskopen, råder det «nokså stor usikkerhet». Derfor ble ordinasjonsbegjæringen fra den unge presten avslått. Hun ga imidlertid ikke opp arbeidet i Neuköll-

ner-menigheten uten samarie. I mellomtiden ble «tilfellet» gjenstand for tallrike diskusjoner og «samtaler på topp-plan», og hele problematikken ble rullet opp for åpen scene. Progressive kirkemenn ser i den unge teologs ønske en vei full av håp for fremtiden i å hjelpe med å bryte ned skrankene mellom geistlighet og menighet.

I diskusjonen kom det frem også forhindrenger av ren kirkerettslig karakter. Kan en luthersk teolog få rett til å preke og undervise og forvalte sakramentene og gi syndenes forlatelse uten å inngå et rettslig tjenesteforhold med sin kirke?

Nå har landsynoden sagt et klart «ja» til dette: Isolde Böhm får lov til å preke og overta andre pastorale oppgaver, særlig på områder som vedrører kvinner i det store Genezareth-sogn, hvor det allerede i forveien er ansatt tre andre geistlige. I hennes «instruks» står det: «Hennes ordinasjon er blitt foretatt og anerkjent ut i fra den felles forutsetning at hun ikke kan kalles som prest i full pastoral tjeneste, men titulært så langt hun ut i fra tid og krefter kan påta seg en konkret pastoral tjeneste».

Den omtalte kvinnelige prest fra Würtemberg, som ikke utstår publisitet og ikke tillater fotografer i sin nærhet, skal altså ta T-banen fra sin leilighet i Charlottenburg for «halvdags» å begi seg til sine «får» i Neukölln!

Werner Bork (Weltbild)

FORBRUKERBEHOLDNINGSSKAPET
VESTA **HYGEA**
LIVSFORSIKRINGSSELSKAPET

MED TANKE PÅ FREMTIDEN

VESTERLANDETS BOK

Bibelen på latin fra Vetus Latina til Neo-Vulgata

Den hellige skrift på latin er, i motsetning til hva mange forestiller seg, ingen entydig størrelse. De fleste, som i hvert fall har noe kjennskap til latin og Bibel, assosierer i denne sammenheng til begrepet VULGATA, og man vet ofte å berette at denne bibeloversettelse ansees å være den eneste riktige og tillatte av Den katolske kirke.

Virkeligheten er som alltid med spennende enn hva folk tror. Da kristendommen kom til Roma, hvilket som bekjent skjedde allerede i den apostoliske tiden, var det naturlige medium ikke latin, men KOINE, den standardiserte greske dialekt som de nytestamentlige skrifter er skrevet på.

I Roma synes pave Victor (død 190) å ha vært den første forfatter som har behandlet teologiske emner på latin. Ikke før enn omkring 250 begynner enkelte eksempler på latinske gravinnskrifter å opptre..

Så eiendommelig sent som under pave Damasus (366-384) synes man i Roma å ha gått fra gresk til latin i gudstjenesten. Disse fakta kan regnes som en forklaring på at den romerske kirke ikke fra begynnelsen skaffet seg en eneste og fullstendig oversettelse av Bibelen til latin.

Selvfølgelig sirkulerte alle mulige oversettelser av enkelt-tekster eller hele skrifter til latin. De var sprunget ut fra daglig behov i to-språklige menigheter. Man kan formode at de første oversettelser er oppstått mellom linjene i Bibelens greske tekst. (Med andre ord i Septuagintaoversettelsen av Det gamle testamente, henholdsvis den greske urteksten til Det nye testamente).

Siden ble det normalt å skrive av Bibelen på begge språk, med den latinske oversettelsen mellom linjene («interlineart»), eller i en spalte parallelt med teksten. Ved århundre-

skiftet 200 har kirken i Roma muligens hatt en egen oversettelse av hele Det nye testamente. I Nord-Afrika, hvor det greske språks innflytelse var svakere, fantes latinske oversettelser enda tidligere.

Det er en helt naturlig ting at oversettelsene, som har oppstått på initiativ av så mange personer, i så mange miljøer og med så mange og forskjellige direkte behov, ikke blir ens i forhold til hverandre, men fremstår i en uoverskuelig mangfoldighet av tekstvarianter og stilarter.

Alle disse gammel-latinske oversettelsene pleier man å sammenfatte under betegnelsen VETUS LATINA. Den gamle latinske oversettelsen. Restene av dem samles og utgis i nåtiden av benediktinerne i klostret Beuron. Alene av versene 4 og 5 i Lukas 24 finnes det i Vetus latina 27 varianter.

Latinen er i særdeleshet vulgær, som man kan forvente det av alle ord-for-ord-oversettelser.

Men akkurat det forhold at de som oversatte, aldri har etterstrebt noe mer enn det rent funksjonelle ved å oversette tekstens innhold uten noen stilistisk omsorg, har gjort at de latinske språk (og indirekte de moderne språk) fikk en rekke greske låneord for kristne begrep som man aldri anså det uleiligheten verd å oversette: angelus, apostolus, beptismus, Christus, daemonium, diabolus, diaconus, ecclesia, episcopus, evangelium, martyr, paradus, presbyter, propheta, psalmus o. a. Man mener at over-

halvdelen av alle greske ord i den kristne latin ble importert med disse oversettelser i løpet av de to første århundrer.

Vestlig særpreg

De bibelske skriftene er, som alle andre antikke tekster, tradert gjennom utallige ledd. Som bekjent sniker det seg alltid inn i en slik prosess adskillige feil: avskriveren misforstår sitt forlegg, han kan gjennom uoppmerksomhet hoppe over ord eller linjer, han forstår ikke teksten og mener at han må endre den til noe (for ham) mer begripelig, etc.

Det er tekstkritikkens oppgave å forsøke i mangfoldigheten av tekstvarianter å avgjøre hva forfatteren virkelig har skrevet. Til den oppgaven kan en oversettelse som er blitt gjort flere århundrer i forveien, før de fleste bevarte håndskriftene, være til uvurderlig hjelp.

De gamle latinske versjonene må ofte spille en slik rolle som hjelpemiddel. Men de har interesse også på en annen måte. De vitner om en i forhold til den nytestamentlige urtekst noe utvidet «vestlig» tradisjon (som også representeres av noen bevarte greske håndskrifter).

Hele historien om Jesus og kvinnen som hadde begått ekteskapsbrudd, (Joh. 7:53-8:11) har fra begynnelsen ikke hørt med til Johannesevangeliets tekst, men fantes i den gammel-latinske tradisjonen, særlig i Afrika.

Et gammel-latinsk håndskrift kjenner navnet på de to røvere på korset: Zoatham og Camma (Matt. 27:38).

En annen legger en replikk i munnen på folkemassen som betrakter korsfestelsen: «Ve oss for det som i dag har hendt oss for våre synders skyld, for Jerusalems ødeleggelse nærmer seg». — Enda en annen antyder at Pontius Pilatus til slutt innså det religiøse moment i Jesu død: «Da Pilatus hørte at han var død, ga han Herren æren og overlot liket til Josef». (Tillegg til Luk. 23:52).

Disse og andre tillegg til den opprinnelige tekst kan ikke bare tilleg-

ges avskriverens frie fantasi, men kan antas å gå tilbake på uavhengige kilder. Slikt gir de gamle latinske oversettelser deres interesse.

Den store «Dhjävulsbibelen» på Kungliga Biblioteket i Stockholm, som er skrevet på 1200-tallet i Böhmen, inneholder en gammel-latinsk oversettelse av Apostlenes Gjæringer og Åpenbaringsboken.

Bedre bibel, men ingen takknemlighet

Alle disse forskjellige tekster måtte i det lange løp vekke forundring og utilfredshet. Augustin (død 430) antyder at det fantes like mange oversettelser som håndskrifter. Den upolerte litterære drakt var for ham i begynnelsen en hindring for en uredig erkjennelse av kristendommen. Pave Damasus, som allerede er omtalt, gav sin tids mest fremragende filolog, Sophronius, Eusebius Hieronimus til oppgave å komme med en enhetlig latinsk normaltekst av Bibelen. Ingen kunne være bedre rustet til oppgaven. Hieronimus behersket til fullkommenhet gresk foruten sitt morsmål latin. Hans kunnskaper i hebraisk, som han først lærte senere i livet, var visselig ikke fullendte, men de var i det minste bedre enn hos de få av kirkefedrene som kunne bare noe hebraisk, Origines, Efraim Syrereren, og Epifanius.

Hieronimus, som ingenlunde var uvitende om sin kompetanse og ytterst nærtagende når han ble kritisert, gikk til verket i 383. Han begynte med Evangeliene. Han forklarte i forordet til den nye utgaven som ble resultatet, at han hadde endret så lite som mulig i de tradisjonelle formuleringer og bare grepet inn mot de rene feilskrivninger. Omsorgsfulle studier av hans oversettelsesteknikk viser at han i begynnelsen satte seg fore å gjøre en mer bokstavelig oversettelse, men etterhvert som verket skred frem, reviderte han mer bevisst etter latinske språkverdinormer. Bearbeidelsen av evangelitextene er altså ikke ens!

Under arbeidet med Evangeliene ble Hieronimus fascinert av den he-

braiske grunnteksten til Det gamle testamente. Før hadde, som sagt, de latinske versjoner av Det gamle testamente vært indirekte. De gikk ut fra den greske oversettelse, Septuaginta. Hieronimus bestemmer seg nå for å gjøre noe helt nytt: Hans innsett på det gammeltestamentlige området skulle ikke innskrenkes til en revisjon, han skulle begynne fra begynnelsen og gjøre en helt ny direkte oversettelse.

Dette lyder ikke særlig oppsiktsvekkende i dag, men saken lå noe annerledes an på den tid. De gammel-latinske oversettelsene, som lestes og delvis ble sunget i kirkene, må ha vært språklig ubehjelpsomme og dårlig forståelige, men dette forminset ikke på noen måte deres popularitet hos menighetene.

Vi kan jamføre dem med de gamle stam-salmene som sannsynligvis for en stor del er ubegripelige for menigmann, men allikevel er dypt forankret i bevisstheten.

Da Hieronimus' gammeltestamentlige oversettelse ble publisert, vakte den sine steder kraftig motstand. Og oversetteren selv var ikke sen til å øse all sin galle ut over alle de protesterende som ifølge hans mening trodde at ukyndighet er det samme som fromhet.

Augustin, hvis brevveksling med Hieronimus er bevart, forteller om en episode i den nordafrikanske by Oea:

En biskop hadde innført Hieronimus' nye oversettelse av profeten Jonas' bok. Når man kom til stedet i det fjerde kapitel, hvor profeten trett etter sine store anstrengelser, setter seg ned i skyggen av et tre, som inntil da var blitt påstått å være en curcubita, men i Hieronimus' nye språkdrakt ble forvandlet til en hedera, ble det vilt slagsmål i menigheten.

Grekerne i menigheten hevdet at den nye oversettelsen var en forfalskning, og biskopen ble tvunget til å spørre noen jøder til råds. De oppga på grunn av uvitenhet eller uvilje, at den tradisjonelle latinske oversettelsen var aldeles riktig. Hva skulle den arme biskop gjøre annet enn å endre

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

teksten, som om den var helt feil. Han ville jo ikke miste sin menighet eller kanskje sitt liv på grunn av en måte å lese Bibelen på. (Ep. 21, Pl. 33, 242 ff).

Augustin selv våget sannsynligvis aldri å innføre Hieronimus' oversettelse av redsel for liknende reaksjoner ved liturgisk bruk. Han skulle heller ha sett en mer skånsom revisjon av Septuaginta.

Hieronimus klager med god rett over at utakk er verdens lønn. To hundre år senere viser det seg at Gregor den Store (d. 604) kommer til å anvende både den gamle og den nye oversettelsen av Det gamle testamente. Ikke før enn under Karl den store blir Hieronimus' versjon praktisk talt enerådende. Med unntak av slike tekster som det ble satt musikk til. En jevnførelse med sangtekstene i Graduale Romanum og Hieronimus' tekst viser ennå i dag tradisjonens makt.

Versio Vulgata

Det gikk altså tregt, men den nye oversettelsens langsomme fortregelse av alle konkurrenter er, ifølge en fremragende kjenner av saken: «a clear case of the survival of the fittest». (Bruce Metzger).

Man bør dog ha for øye, at Hieronimus' inngrep i Det nye testamentes tekst foruten Evangeliene, er nokså

BEGRAVELSESBYRÅET

TS Jacobsen & Søn

Ullevålsvn. 1

TELEFON * 20 79 05

Alltid telefonvakt

Vi kommer i konferanse
Ordner alt

Egen parkeringsplass

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider
Georg og Otto Foerster
Tif. 21 69 06

begrenset, eller kanskje helt ubetydelige. På dette punkt er forskningen ikke enig. Hieronimus' bibel, som på 1500-tallet fikk betegnelsen VULGATA (underforstått versio, d.v.s. den i alminnelighet spredte oversettelse) har i vesentlige deler, som for eksempel Apostlenes gjerninger, brevene og Apenbaringsboken, slett ingen-ting å gjøre med Hieronimus i det hele tatt.

Men Hieronimus' virksomhet, hvor omfattende den nå enn må ha vært, er en av alle tiders fornemste filologiske prestasjoner. Og han har med stor energi og nøyaktighet arbeidet på grunnlag av et materiale som i mange tilfelle er bedre enn det som tilbys på området i dag.

Han viser stor hengivelse for de forskjellige greske oversettelser av Det gamle testamente. Men han anser seg som kristen å ha den fordel fremfor sine forgjengere, at han kan lese profetene i lyset av Kristi liv og verk.

De greske oversettere arbeidet «før Kristi ankomst til jorden, og hva de ikke forsto, uttrykte de i tåkete meninger. Vi skriver, etter Kristi lidelse, snarere historie enn profeti. De samme ting fortelles annerledes hvis de bygger på selvsyn, enn hvis de bare bygger på det man har hørt. Vi som forstår bedre kan også uttrykke det bedre». (Prologen til Pentateuken).

Og det råder ingen tvil om at Hieronimus har «kristnet» flere steder: Jes. 11:10: «... hans d.v.s. fredsfyrsten av Isaias rot) grav (egl. hvileplass) skal være full av herlighet». Ifølge Hieronimus er det tydelig at man her hentyder til oppstandelsen.

Jes. 45: 8: «Ia det regne I himler deroppe, og Ia skyene regne ned Den rettferdige» (egl. rettferdighet). En tolkning som siden ble til den kjente antifon RORATE i den latinske liturgi.

I Habkuk 3:18 skriver han: «Jeg vil fryde meg i min Gud Jesus» (egl. i min frelses Gud).

I Mal. 3:8: «Kan mennesket spikre fast Gud, ettersom det har spikret meg?» Her kan grunntekstens verbum tolkes riktig dithen: «å rove fra».

Helt fantastisk er Hieronimus' opplysning om at Moses skulle vende til-

bake etter samtalen med Gud, forsynt med horn i ansiktet. (2. Mos. 34:29). Det er en oversettelse som passer inn med Aquilas greske glose kekrátoto ved en feilaktig vokaliserings av det hebraiske. Moses opptre derfor med horn i den vesterlandske kirkekunst.

I bortimot tusen år kom denne hovedsakelig hieronimianske oversettelse til å bli den viktigste boken i Vesten. Ja, man kan uten videre kalle den boken. Det finnes neppe noe menneskelig område som i middelalderen ikke sto under dens innflytelse. Man kan her se bort fra det helt selvklaare i at vulgataeksten har hovedsakelig vært inspirasjonskilde for vesterlandets teologi. Man behøver i den sammenheng bare å minne om nøkkelord som adventus (ankomst), caritas (kjærlighet), caro (kjøtt, d.v.s. menneskelighet), creatura (skapelse, fides (tro), gratia (nåde), infernus (helvete), lex (loven), paenitentia (botgjoring — sinnsendring), redemptio (gjenløsning), salus (frelse), spes (håp), verbum (ord) og mange andre, som i den klassiske latin hadde en helt annen betydning og bakgrunn enn i den kristne.

Nylig ble vi minnet om (Signum 6/81, s. 195) det såkalte COMMA IOANNEUM, et sent tillegg til teksten i Joh. 5:7: «I himmelen, Faderen, Ordet og Den hellige ånd, og disse tre er ett».

Dette tilskudd fikk sin endelige form på 1200-tallet, men ble lenge ansett som hovedstøtte for treenighetslæren.

Bibel og politikk

La oss i stedet peke på en annen form for påvirkning som har utgått fra bibelteksten og over i det politiske samfunn. Paulus' billedspråk om kirken som et legeme med de mange lemmer. (1. kor. 12).

Det har i middelalderen formet oppfattelsen av det politiske fellesskapet som et konglomerat av korporasjoner. Begrepet suverenitet kommer først av superioritas som er dannet av forestillingen om kongen som stående over folket (super populum), jfr. 2. Krøn. 1:9 m. fl. steder. Hver myndighet på jorden har fått makten ovenfra, (Joh. 19:11) som en av Gud styrende, dommende og lovgivende funksjon (Dan. 4:14, 1. Sam. 2:10, 1. Kor. 2:15).

Ja, kongedømmet er del av Guds kongemakt. Begrepet «Konge av Guds nåde», legitimeres med 1. Kor. 15:10: «Gjennom Guds nåde er jeg hva jeg er».

Og denne måten å se tingene på generaliseres til å omfatte alle embeder. Den karolingiske «fornyelse av (det romerske) imperiet», renovatio imperii er et uttrykk som er hentet fra Syrach

46:16. Translatio imperii, teorien om at paven har overtatt den romerske keiser-makt, støtter seg på Syrach 10:18.

Begrepet subiectus (å kaste seg ned, undersøtt) bygger på Tit. 3:1, 1. Pet. 2:13, og gammeltestamentlige steder som Jos. 32:1. Dette kan være triste fakta for senere tiders teologer, men man bør også erindre at Thomas av Aquino hentet støtte for sin aristokratiske teori om en blanding av monarki, aristokrati og demokrati som den beste styreform fra 2. Mos. 18.

Den latinske bibelen har budt på mange tankemodeller og termer. Men den har også påskyndet og befestet en utvikling i de romanske språk som kan synes ubetydelig, men ikke er det. Den klassiske latin savner som kjent en bestemt artikkel. Substantivet homo kan alt etter sammenhengen oversettes som menneske, et menneske. Det ansees vedtatt at den vanlige bruk av *ille* i bibel-latinen i samme posisjon som den greske bestemte artikkel har bidratt til oppkomsten og utviklingen av den artikkel som på fransk skrives *le, la* (av *ille, illa*) og dens motsvarende i andre romanske språk.

Vulgataen etter Tridentinum

Naturligvis ble vulgataeksten i løpet av mange sekler utsatt for den korrupsjon som følger av at den tradertes gjennom avskrivning. Mange korreksjonsforsøk ble foretatt. Fremfor alt ved pariseruniversitetet på 1200-tallet, hvor studentenes internasjonale sammensetning nødvendig-gjorde en enhetstekst. Full uniformitet ble først mulig i og med boktrykkerkunstens oppfinnelse. Denne falt sammen med humanismen, som krevde en tilbakevending til grunntekstene. Behovet for en felles latinsk tekst trengte på innenfor Den katolske kirke på 1500-tallet, da den samlet nye krefter etter den lutherske reformasjon.

Ved Tridentiner-konsilet ble det fastslått (dekretet INsuper, 8. april 1546) at man så snart det kunne la seg gjøre, og så feilfritt som mulig, skulle trykke en normerende utgave av «haec ipsa vetus et vulgata editio» (Akkurat denne gamle allment spredte utgave, herav navnet VULGATA) som ble anvendt av kirken i så mange århundrer til gudstjeneste og undervisning.

Denne kommende utgaven skulle senere bli autentisk. Hva menes med autentisk i denne forbindelse? Dette kunne man overhodet ikke bli enige om på konsilet. Diskusjonen før IN-SUPER viste synspunkter av alle sjatteringer vedrørende den latinske bibelens (= Hieronimus' versjon) verdi. Alt i fra at denne oversettelse skulle ansees som den eneste inspirerte bibeltekst (kardinal Parcheco, biskop av Jaen i Spania) til den motsatte oppfatning, som hevdet at man helt burde gå over til moderne oversettelser fra grunntekstene (kardinal Medruzzo, fyrstebiskop av Trient).

Under siste halvdel av det seksten- de århundre var det en hel del uenighet om dekretets mening. Kardinal Bellarmino, hvis oppfatning etterhvert ble den fremherskende blant teologene, understreket at man ikke kunne se bort fra at Hieronimus' tekst var beheftet med feil, men fordi den var blitt anvendt så lenge faktisk måtte ansees for ufeilbar i tros- og lærespørsmål og i kraft av det autentisk.

Dog kunne grunntekstene selvfølgelig ikke ansees som mindre autentiske. I Den ettertridentinske katolisisme fikk Vulgata dermed sin stilling som normaltekst, slik å forstå at den tross unøyaktigheter og en del feil, dog garantertes å være fri for dogmatiske feiltagelser. Denne således privilegerte autoritet besto i virkeligheten helt til Pius XII's Encyklica Divino afflante Spiritu, 1943.

Den innleder den moderne katolske bibelforskning og oppmuntrer studiet av og oversettelser fra Bibelens urtekster og fastslår at VULGATA's autensitet ikke avviser tekstkritikk, men mer kan liknes ved begrepet «ekthet» i juridisk sammenheng.

Normalutgaven av VULGATA, som besluttet av Tridentinum, kom etter mange forviklinger i stand i og med den såkalte clementinske edition (navnet etter pave Clemens VIII) 1952. Og denne er blitt trykket utallige ganger langt inn i 1960-årene. På bakgrunn av den teksthistorie som her er blitt skissert, ville det være en stor misforståelse å tro at den clementinske teksten er identisk med Hieronimus' egen eller at den automatisk stemmer overens med «middelalderens bibeltekst», som altså aldri har vært et entydig begrep.

Den clementinske vulgata har nå

utspilt sin rolle. Allerede pave Pius X nedsatte i 1907 en kommisjon med sete i klostret San Girolamo i Roma, som skulle bidra til en kritisk edition av den ekte vulgataekst. Dette kjempearbeide (det sies at det finnes 10 000 håndskrifter av Vulgata, naturligvis ikke av samme verdi) har til dags dato nådd frem til og med profeten Ezekiel, som utkom i 1978.

Den i hovedsaken samme teksten finnes i dag tilgjengelig i et begrenset opplag av hele Bibelen utgitt av Würtembergske Bibelanstalt i Stuttgart under ledelse av benediktineren Robert Weber (annet opplag 1975).

Fra dette arbeide må man nok skille den såkalte NEO-VULGATA. Det er en overarbeidet vulgataekst med hensyn til de moderne tekstkritiske resultater. Dette arbeide begynte på initiativ av Det annet vaticankonsil, og ble ferdig i 1979, da hele den nye latinske bibeloversettelsen ble godkjent av Johannes Paulus II ved den apostoliske konstitusjon Scripturarum thesaurus (25. april 1979). Denne tekst er i dag Den katolske kirkes offisielle latinske versjon av Bibelen. Det vil si den versjon som i fremtiden vil bli sitert i kirkelige dokumenter avfattet på latin.

Den kommer også til å ligge til grunn for ny trykking av latinske lektionarier til gudstjenestebruk. Naturligvis kommer denne teksten aldri til å få samme betydning som sine forgjengere. Men den er dog et meget betydningsfullt dokument: den forener en tekstkritisk grunn som er så sikker som den forskningens nåværende kan bli med den særegne og suggestive latinske bibelstil.

I mangt og meget et verk av Hieronimus, denne pasjonerte filologen som hadde innsett at det rette forholdet til de hellige tekstene nærmest kan jevnføres med en kjærlighetshistorie.

(SIGNUM)

THRONSEN & CO. A/S

Boktrykk - Offset - Repro

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo 1

Telefon 20 40 02 - 20 70 02

MONGOLOID BARN NEKTET LEGEHJELP I ENGLAND

Bergen (NØP) Det har vakt sterke reaksjoner i England og mange er sjokkert over at et mongoloid barn (barn med det såkalte Down's Syndrom) ble nektet legehjelp etter fødselen og som derfor døde tre døgn senere.

Mr. Brinkworth, barnepsykolog og far til en 15 år gammel mongoloid pike, sier at dette setter samfunnets holdninger til mongoloide over hundre år tilbake. Han mener at det ikke er medisinsk riktig å la et barn dø på grunn av at det er mongoloid.

Andre grupper, som Society for the Protection of Unborn Children (SPUC, Foreningen for beskyttelse av ufødte barn) og motstandsbevegelsen mot abort, Life, oppfordrer alle leger og sykepleiere til å anmelde «drap» på mongoloide barn til politiet. Life sier de er skuffet over at handikapede barn i England har færre rettigheter enn friske barn, og kritiserer sterkt det de kaller «antiliv leger».

«Alle saker som gjelder vanskjøtsel av handikapede barn eller hvor slike blir gitt overdoser med medisiner, må komme frem i dagens lys», sier SPUC.

«Antiliv legene» forsvarer sine handlinger med at naturen må få ordne opp på sin egen måte, og at de derfor handler humannt. Men her møter de stor motstand hos SPUC, Life og kirken.

Kardinal Hume sier i en kommentar at folk må tro at de handikapede har mindre rett til livet enn de som er friske. De tror kanskje at foreldrene har absolutte rettigheter over livet til de ufødte og nyfødte barna. Det er de moralske prinsipper det dreier seg om.

Kristen moral har ennå ikke forandret seg og kan ikke forandres av en jury. Det er viktig å presisere det ufødte barns rett, uansett om det er friskt eller ikke. Vi må respektere denne menneskeretten. Ingen kan oppkaste seg til dommer over liv og død, avslutter Hume.

Når polemikken skrelles bort

De ti-femten siste årene har et nettverk av internasjonale teologiske samtalegrupper vokst fram på tvers av kirkegrensene. Både på tosidig og flersidig plan skreller teologene vekk århundrers polemikk. Ikke sjelden finner de ut at de er mer enige enn de trodde.

Et ferskt eksempel er den graden av enighet katolikker og lutheranere nå har nådd om blant annet nattverden, en enighet som senest i august ble stadfestet av eksekutivkomiteen i Det Lutherske Verdensforbund. Her hjemme holder den norske katolsk-lutherske samtalegruppen på med samme emne.

— Hvorfor ikke knytte direkte kontakt til dette arbeidet, og begynne å samtale om de samme temaene også lokalt i byer og bygder i Norge? spør pastor Ola Tjørholm, teologisk konsulent i Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke.

Men, sier kritikerne, teologiske læresamtaler er ikke det samme som at kirkesamfunn blir enige. Senest etter at Den norske kirkes representant i LVF's eksekutivkomite, biskop Andreas Aarflot, nylig sa at vi bør få et virkelig økumenisk råd i Norge, var flere raskt frampå med å minne om at mellomkirkelig enighet ikke kan

bygge på en gruppe teologiske meninger.

— Det er ikke riktig å framstille teologiske samtalegruppers konklusjoner som privatmeninger, sier konsulent Ola Tjørholm. — Deltagerne i slike grupper er offisielt oppnevnte representanter for sine kirker. Og når det hevdes at for eksempel Den romersk-katolske kirke ikke har gitt noen offisielle signaler om hva den mener om det som er oppnådd i samtalene med lutheranerne, overser man bemerkelsesverdige uttalelser fra pave Johannes Paul II. Både under Augustana-jubileet i fjor sommer, og under besøket i Vest-Tyskland i fjor høst, ordla paven seg slik at vi kan si at teologenes konklusjoner er i ferd med å få offisielt gjennomslag i Den katolske kirke.

«Enighet i sentrale læresannheter» var uttrykket paven brukte om det katolsk-lutherske dokumentet «Alle under én Kristus», da han besøkte Vest-Tyskland i fjor. «Grunnleggende enighet i tro», sa LVF's eksekutivkomite da den ga sin kommentar på møtet i Åbo i Finland i august. LVF-uttalelsen fastholder kritikken av pavens stilling, deler av Maria-dyrkelsen og den katolske forståelsen av bispeembetet, klostervesenet og messen. Likevel mener man dette oppveies av samstemtheten i forståelsen av treenigheten, av at frelsen «bare kommer av nåde og ved troen på Kristi frelsesverk, og ikke på grunn av våre gjerninger», og en «grunnleggende, om enn ufullstendig, enighet» i forståelsen av kirken.

Lutheranere sier at det katolske synet nå langt på vei uttrykkes i vendinger som svarer til uttrykksmåten i den lutherske bekjennelsen. Katolik-

kene på sin side sier dette er mulig for dem fordi de ikke ser noen motsetning mellom det de har sagt før og det de sier nå.

— Et eksempel er altså den stadig større katolsk-lutherske enigheten om nattverden, sier Ola Tjørholm. — Det som har skjedd er at vi er i ferd med å finne tilbake til en enhet som var der før motsetningene drev oss fra hverandre: at Kristus virkelig er tilstede i brødet og vinen. Ulikheten består i at de to kirkene forklarer dette forskjellig, noe som nå blir sett på som ufullkomne forsøk på å uttrykke hovedpoenget ved nattverden.

— Også når det gjelder det såkalte messeofferet, har de to partene kommet nærmere hverandre, selvom ikke alt er avklart, sier Tjørholm. — Også lutheranerne lærer at det er et element av offer, i form av takksigelse til Gud, nattverden. Til nå har Den katolske kirke sett på dette som et sonende offer, en symbolsk gjentagelse av det offeret Kristus ga på korset. I dag presiserer ledende katolske teologer at messeofferet ikke er identisk med Kristi korsoffer.

— Det er tre hovedproblemer med å være med i slike læresamtaler, sier Ola Tjørholm. — Først og fremst blir ikke resultatene av samtalene virkelig interessante før de får en viss betydning der splittelsen mellom kirker merkes mest: lokalt. Så har vi faren for at kirkene kan mene ulike ting om samme sak, alt etter hvem de snakker med.

Det er nå opprettet et internasjonalt forum som skal hjelpe til med å samordne det som for eksempel lutheranerne sier om nattverden, til henholdsvis katolikker og metodister. I tillegg kommer problemet med skinn-

Spesialforretningen i
RUSTFRIE STÅLARTIKLER
KNUT JUUL CHRISTIANSEN
Wesselsgt. 3 (indre gård) - Oslo 1
Telefon
(02) 33 36 24 Telegr.adr.:
33 55 25 Rustfriknutt

enighet, at samtalepartnere kan legge ulike ting i de samme begrepene.

— Til tross for problemene, mener jeg det er svært viktig å være med i og følge opp disse samtalene, sier Tjørholm. — Å drive økumenikk på læreplanet er et viktig tillegg til ensidig opplevelsese- og praksis-økumenikk. Vi med vår bakgrunn burde kunne være enige om at det er viktig å ta læremessige forskjeller på alvor. Dessuten, som en kirke med 94 prosent av befolkningen som medlemmer, lærer vi å ta andre kirker på alvor — hvor små de enn måtte være. Og, vi er med og gir vårt bidrag til at Kristi kirke i hele verden i større grad blir én.

Hvor skal det ende? I én verdenskirke med det kirkelige byråkratiet i Geneve eller Vatikanet som generaldirektører? — Jeg synes organisasjonsspørsmål er mindre interessante her, sier Ola Tjørholm. — Det er teologiske problemer det dreier seg om. Uttrykket «enhet i forsonet mangfold» dekker best mine tanker om hva vi kan vente å oppnå. Dersom vi når så langt at kirkene kan anerkjenne hverandres forvaltning av nådemidlene, og praktisere et utstrakt nådemiddel-felleskap, vil vi etter min mening ha kommet nær opptil målet her i tiden, sier konsulent Ola Tjørholm.

Kirke-Aktuelt

Marit Flagestad:

Den katolske kirke i Norge.

Marit Flagestad utga for en del år siden en liten bok om Den katolske kirkes historie i Norge. Opprinnelig var det en henvendelse fra et reisebyrå i Nord-Norge som fikk Marit Flagestad til å lage dette lille arbeidet.

Derfor utgir boken seg ikke for å være mer enn den er. Det er en kortfattet oversikt over hvordan Den katolske kirke i Norge utviklet seg i middelalderen, gikk under på reformasjonstiden og kom tilbake i moderne tid. Oppdragsgiveren anmodet opp-

rinnelig om en oversikt til veiledning av turister, og var av økonomiske grunner interessert i at stoffet ikke ble for omfangsrikt. Forfatteren valgte derfor i store trekk å følge Karl Kjeldstrups bok fra 1943 og har ikke på noen måte tilstrebet en vitenskapelig vurdering av stoffet.

Som en første innføring i Den katolske kirkes nærvær i vårt land, som informasjon for konfirmanter og andre er det lille pretensjonsløse hefte å anbefale.

S. R.

FRANCISKUS OG FREDEN

Den 23. september startet en økumenisk fredsmarsj fra Siena til Assisi. Fredsmarsjen hadde samlet omkring 3 000 ungdommer fra den fransiskanske bevegelse og deltagere fra mange samfunnslag, fredsorganisasjoner samt fra italienske fagforbund. Den ble avsluttet i Assisi den 1. oktober. Den brasilianske erkebiskop Helder Camara tok del i avslutnings-sammenkomsten.

Marsjen var innledning til det fransiskanske jubileumsåret — 800 år siden den hellige Franciskus ble født.

Ved en gudstjeneste i Peterskirken den 4. oktober deltok ti tusen medlemmer av den fransiskanske familien.

(Kathpress/Katolsk Kyrkotidning)

45 % AV FANGENE I RUSSISKE FENGSLER ER TROENDE

Bergen (NØP) Nær 45 % av alle fanger som er fengslet i Sovjet etter Helsinki-avtalen som ble undertegnet i 1975 er troende. Det er Cyrill Eltchanin som sier dette. Han er med i organisasjonen «Hjelp til troende i USSR».

Eltchanin minner også om at Igor Ogourtsov, som ble dømt til 15 års fengsel i 1967 for å ha stiftet «Den kristne sosiale bevegelse» som hadde som mål å fremkalle en religiøs renessanse i russisk kultur og samfunnsliv, skulle ha vært satt fri i februar 1982, men at han nå har fått en tilleggsstraff på fem år.

(La Criox)...

PAVENS REISERUTE I STORBRITANNIA OMFATTER MESSE PÅ WEMBLEY

Et høydepunkt for pave Johannes Paul IIs reise i Storbritannia i mai/juni 1982 vil bli en messe på Wembley stadion i London. Pavens reiseprogram ble nylig gjort kjent av kardinal George Basil Hume på en pressekonferanse i London.

I London og i Canterbury skal paven ha samtaler med dronningen og med den anglikanske kirkes primas, Dr. Robert Runcie. Fra London etter messen på Wembley går veien til Coventry, Liverpool, Manchester og York i England, og så til Edinburgh og Glasgow i Skottland. Siste dag på reisen tilbringer paven i Cardiff i Wales.

PAVEN TIL SPANIA I SEPTEMBER 1982?

Den kirkelige avis Ya i Madrid har bekjentgjort at paven akter å besøke Spania i september 1982. Opprinnelig var et besøk planlagt for oktober i år, men det ble utsatt på grunn av attentatet i mai.

Det er meningen at paven skal besøke Madrid, Toledo, Alba de Tormes, Avila, Sevilla, Zaragoza, Loyola, Javier og Barcelona, skriver Ya.

Meldingen er ikke blitt bekreftet av Vatikanet ennå.

ARGENTINAS BISKOPER MØTER MØDRENE FRA MAI-PLASSEN

Den argentinske katolske bispekonferanse mottok i forbindelse med sitt høstmøte i november en delegasjon fra gruppen «Mødrene fra Plaza del Mayo».

Det er første gang biskopene møter representanter for gruppen, som består av mødre og slektninger av forsvunne og politiske fanger i Argentina. I et skriv til bispekonferansens president, kardinal Raúl Primatesta, oppfordrer mødrene den katolske kirke til stadig påtrykk på myndighetene for at de forsvunnes skjebne skal bli gjort kjent.

Motstanden mot kjernevåpen øker blant kirkeledere verden over

I den senere tid har det vært kraftige protester i form av presseinnlegg fra forskjellige kristne personligheter angående bruk av avanserte atomvåpen i en eventuell krig. Spørsmålet om en såkalt «rettferdig krig», som både den katolske kirke ifølge nyere pavers rundskrivelser og Luthers lære om samme emne, er igjen blitt aktualisert.

Her hjemme har en rekke prester fra Den norske kirke offentlig tatt til orde i anledning av De Forente Staters opptrappende atomvåpenprogram, liksom en gruppe av ledende prester innen Den norske metodistkirke har fulgt i samme spor.

Man peker på at det på ingen måte kan bli tale om en hverken rettferdig eller begrenset atomkrig, hvis man alvorlig skal ta almen moral i betraktning. Skal man peke på et kristent forhold til slike destruktive holdninger som de escalerende internasjonale rustningsprogrammer gjør seg til talsmenn for, tvinges man til å understreke at alle former for kristendom i seg selv står for livsbekreftende og livsbevarende normer som er totalt uforenlige med slike holdninger.

Man peker også på at de grupper som både nasjonalt og internasjonalt har stått frem i protest, i større grad er representative for kristne holdninger enn det ellers fremgår av underkrivernes antall.

De norske kristne ledes protest mot atomvåpen er helt på linje med hva som foregår på den internasjonale arena. Særlig i U.S.A. er det økende motstand mot anvendelsen av kjernefysiske våpen, opprustning og forberedelse til atomkrig. I De Forente Stater er det ikke minst de romersk-katolske biskoper som har stått i spissen for protesten.

Allerede nå har en rekke fremstående medlemmer av den amerikanske bispe-

konferanse stått frem som enkeltpersoner og har tatt til orde mot våpenkappløpet. Det er meningen at en spesiell komite skal forberede en uttalelse som senere skal legges frem for bispekonferansen i sin helhet. De amerikanske biskoper karakteriserer selve forholdet med den eskalerende atomvåpenpolitikk som umoralsk eller i det minste tvilsom.

Meningene innen hierarkiet er sikkert delte. Offisielt har for eksempel ingen kardinal ennå uttalt seg om emnet, hvilket kan tyde på uenighet og tilbakeholdenhet overfor helheten.

At det står sterke meninger bak den almene katolske bispeprotest er sikkert; for eksempel har biskop Raymond Hunthausen fra Seattle gått hardt ut og likefrem krevd skattestreik for å understreke det direkte samfunnsfiendtlige i selve atomvåpenopplegget, idet han mener at ensidig amerikansk atomnedrustning må være et initiativ i retning av å vise verden HVA som er den gode vilje.

Biskop Hunthausens protestgrunnlag har vært inspirator til den anti-atomvåpen-bevegelse som mange steder i Amerika har vokst frem på tverrkirkeleg basis.

Hunthausen er imidlertid ikke den eneste som sliper fredens våpen på den andre siden av Atlanteren, det er meningen at nøytronbomben skal samles og settes sammen i Texas, og dette har i særlig grad berørt kirkene i sør-statene. Biskop Leroy Matthiesen av Amarillo er blitt kjent verden over på grunn av sin protest. Også han mener at en kjernevåpenkrig er umoralsk. Her har han fått tilslutning av tolv kolleger fra samme stat.

Det man stort spiller på fra kirkeleg hold er det moralske eller umoralske i å utslette livet på jorden. Også i Nordstatene har katolske biskoper derfor rykket til felts mot den tiltakende opprustning og våpenlagring.

Biskopene Elden F. Curtiss og Thomas J. Murphy, begge fra Montana, erklærer at det er en temmelig usikker måte å sikre freden på, at man

fortsatt skal lagre våpen og raketter i en verden som allerede på inneværende tidspunkt kan utslette seg selv.

Listen over protesterende biskoper kan fortsettes og grunnene til protestene varieres i det uendelige. Det mest markante synspunkt har vel biskop Michael Kenney, som tidligere har vært biskop i Alaska, som erklærer at han er blitt overbevist pasifist ved nøyere å ha vurdert det kristne budskap til det moderne menneske.

Erkebiskopen av Kansas City, Ignatius Strecker, følger dette opp og sier: Pasifismen trenger en klar stemme og et klart vitnesbyrd i kirken, i nasjonen og i verden.

John L. May i St. Louis mener at tanken om at en begrenset atomkrig er mulig, er livsfarlig!

Den katolske fredsbevegelse PAX CHRISTI er sterkt inne i bildet når det gjelder dette spørsmål. Den har i det siste fått betydelig økning i sitt medlemstall, ikke minst på grunn av de fleste amerikanske katolske biskopers holdning til atomvåpen og atomvåpenkrig.

Biskop Walter Sullivan, Richmond, Va., som sitter i styret for PAX CHRISTI, har i et foredrag til en forsamling av amerikanske offiserer i høst uttalt at det er umoralsk av en stat å være innblandet i produksjon av atomvåpen. PAX CHRISTI ledes av biskop Thomas Cumbleton, Detroit, og hadde for to år siden bare tre biskoper blant sine medlemmer. I dag er det 54! —

Inpacedei

«PAX CHRISTI» MOT VÅPEN- KAPPLØPET

Bergen (NØP) Pax Christi-kongres- sen om «fredens spiritualitet» ble nylig avsluttet i Belgia. Dom Helder Camara, en av de over 250 fremmøtte fra 20 for- skjellige land, kom med en sterk appell til de kristne verden over om å bryte ned den internasjonale voldsspiralen og hel- ler mobilisere «tro, håp og kjærlighet». Ærespresidenten, kardinal Alfrink, men- te at våpenkappløpet aldri vil stanse av seg selv. Det vil bare stanse dersom de unge generasjonene — oppmuntret av evangeliet — vil påta seg et reelt for- skerarbeid som ikke nødvendigvis går ut ifra den hypotesen at militær likevekt er det eneste alternativet som kan sikre trygghet og fred landene imellom.

Den hollandske dominikaneren, pro- fessor Schillebeeckx, understreket at for mange står den nasjonale sikkerhet som den vesentligste, mens denne egentlig er et sekundært mål. Det vesentligste er rettferdigheten for alle mennesker. Vå- penkappløpet, som i bunn og grunn er satt igang for å beskytte den nasjonale sikkerhet, skjer på bekostning av de fattige i den tredje verden. Fienden er den ukontrollerbare spiralen som utgjø- res av det kjernefysiske våpenkappløpet. En beslutning om unilateral avskaffelse av kjernefysiske våpen, er den eneste som kan baseres på kristne prinsipper, sa Schillebeeckx.

Debatten på kongressen dreiet seg og- så om prinsippet for ikke-vold. Bønn og nattverd er vesentlige fundament for en aktiv og dynamisk oppbygging av freden, ble det hevdet. De kristnes freds- håp går ut på at alle anstrengelser for fred også er bærere av frelse og en vei som fører mennesker til Gud.

Det ble også minnet om at Bibelen inneholder flere konkrete forbilder på hvordan konflikter løses. Dette bør stu- deres nøyere og gi bidrag til en aktiv fredspedagogikk med det som mål å eliminere volden i forholdet mellom na- sjoner, mellom sosiale grupper og i hver enkelt av oss. (La Croix).

LUTHERSK NEI TIL VIDERE ATOMVÅPEN-KAPPLØP

Bergen (NØP) Hva er kirkens ånde- lige og sjelsesørgeriske oppgaver i en verden preget av frykten for atomkrig? Dette var utgangspunktet for et lukket møte i Det Lutherske Verdensforbund i Geneve i begynnelsen av november, der 19 biskoper og kirkepresidenter fra Europa og USA var tilstede.

Situasjonsrapporter fra de fleste kir- ker i Vest- og Øst-Europa dannet grunn- laget for samtalen. Dessuten avla re- presentanter fra nasjonalkomiteen for Det Lutherske Verdensforbund i USA, BRD og DDR rapporter om kirkens ak- tuelle situasjon og den fredsarbeide i de respektive områder. Biskopene og de øv- rige kirkeledere ble orientert om de pla- ner og programmer som forelå.

Deltakerne i Geneve var enige om at den politiske verdensfred var sterkt tru- et, og at det var nødvendig med en sterk innsats av de kristne — i første rekke ved å gå inn for forsoning og dernest ved å medvirke til å skape gjensidig til- lit. En forutsetning er at samtaler, dis- kusjoner og utveksling av informasjon går ut over de politiske og ideologiske grensene.

Kirkene i Øst og Vest må sammen bidra til å fjerne den nåværende spen- ning. Kampen mot atomvåpenkapprust- ningen må støttes, og kirkelige frem- støt på økumenikkens område intensi- veres og koordineres.

DANSKE PRESTER VIL STOPPE ATOMVÅPEN OPPRUSTINGEN

Bergen (NØP) Danske prester og teo- loger blir nå oppfordret til å skrive un- der på en appell til den danske regjering og til den sovjetiske ambassade, hvor det kreves at atomvåpen-kappløpet stan- ses og at det settes igang nedrustnings- forhandlinger.

I en kommentar sier biskop Henrik Christiansen at han har vært motstan- der av atomvåpen fra han var ung i femti-årene, og at hendinger og uttalel- ser den siste tiden har gjort det enda mer nødvendig at man setter seg til for- handlingsbordet.

Jeg lar meg ikke skremme av at visse deler av fredsbevegelsen er i fare for å bli infiltrert fra et visst hold, sier bisko- pen. Jeg har gjennom tidene vendt meg til å ta de skyllebøtter som måtte kom- me, sier han. (KD)

950 BENEDIKTINERNONNER FORDØMMER ATOMVÅPEN I USA

I et skriv til de amerikanske katolske biskopers kommisjon for utvikling og fred har 950 amerikanske benediktiner- nonner vendt seg imot en videre pro- duksjon av atomvåpen. Blant underteg- nerne av skrivet er 35 av ordenens le- dere. Nonnene oppfordret kirkens over- hyrder til å utvikle en forståelig fredens teologi.

NICARAGUAS ERKEBISKOP HAPER PÅ LØSNING AV LANDETS PROBLEMER

Erkebiskopen av Managua, Miguel Obando y Bravo, har under et besøk i Venezuela uttrykt sin forhåpning om at den aktuelle politiske prosess i Nicara- gua vil føre til en løsning på landets problemer. Obando gjorde det klart at det ikke er noen direkte konfrontasjon mellom kirke og stat i hans land, selv om man på noen hold i regjeringen ikke hadde særlig forståelse for endel av kir- kens synspunkter og ønsker.

**Olav konge og
og helgen,
myte og symbol**

St. Olav Forlag

GUSTAV THIELEMANN

Pølse- og hermetikkfabrikk

Tif. 83 41 84 - DRAMMEN

«OPERASJON WOJTYLA» BEGYNT

I Sovjetunionen og de kommunistiske land i Østeuropa er det satt i gang en propaganda-offensiv. Mål: Å sverte pave Johannes Paul II.

Ifølge en vestlig kommunistisk skribent skal Moskva, Øst-Berlin og Budapest tjene som kronvitner for «den reaksjonære rolle», som paven spiller. Luxemburger-skribenten Jo Mutterge og hans propagandiske nonsens om Polen blir hevet til skyene, skjønt det angivelig nedvurderer Den katolske kirkes virkelige rolle og pavens innflytelse på utviklingen i Polen.

Det er intet under at alle viktige kommunistiske blader bringer utdrag av den luxemburiske forfatters bok, fremfor alt slike som beskjeftiger seg med forholdene i Polen. De tsjekkiske kommunisters sentralorgan «Rude Pravo» har forsynt Mutterges lille bok med overskriften: «Operasjon Wojtyla».

For de kommunistiske propagandister dreier det seg hovedsakelig om å bevise at Johannes Paul II allerede i lengre tid har hatt forbindelser med polske avvikerkreter, og fremfor alt hatt forbindelse med det vest-tyske, østerrikske og amerikanske hierarki.

Slik påstår Mutterge, at det «... i særlig grad var Wojtyla som skarpt kritiserte pave Paul VI's østpolitikk, fordi han hadde sluttet et kompromis som hadde svekket den polske kirkes posisjon».

Kardinal Wojtylas residensby, Krakow, var «Senter» for katolske avvikere, som sammen med kardinalen hadde satt seg det mål å ødelegge Polens politiske struktur. «Wojtyla har aktivt understøttet de defaistiske grupperinger og deres aktivitet», påstår Mutterge. Samtidig skal omhyggelig utvalgte personer ha blitt innsluset i de katolske polske legmannsorganisasjoner, særlig «ZNAK» og «PAX».

Forsøket på å fremstille pavens forbindelser til vestlige politikere og tallrike kirkelige personligheter i Vesten som «antipolske, antisosialistiske aktiviteter» er også bemerkelsesverdige.

Mutterge understreker også interessen til «de politiserende kardinaler i Forbundsrepublikken». Særlig blir erkebiskopene Joseph Ratzinger (München), Josef Höffner (Köln) og også kardinalerkebiskopen av Wien, Franz König, nevnt. De hadde i hvert fall den største interesse i at det ble valgt en polakk til pave. Det lyktes dem med hjelp fra bl. a. amerikanske kardinaler — angivelig på forslag fra kardinal Ratzinger.

En fortolkning av dette hendelsesforløp og årsaken til det leverer de østeuropeiske kommunister på et fat: En pave fra et slavisk land skulle styrke Den katolske kirke i Øst-Europa og derved svekke kommunistene.

Det er også interessant i forbindelse med de skarpe angrep på pave Johannes Paul II i den kommunistiske presse å konstatere en annen kjennsgjerning. Den påstand som kom frem i den liberale London dagsavis «Guardian», at attentatet på paven den 13. mai 1981 på Petersplassen ble planlagt av den sovjetiske og bulgarske hemmelige tjeneste. Ifølge Guardian så skulle den østlige hemmelige tjeneste sette paven ut av spillet, fordi han er polsk og råder over stor utstrålingskraft i de østeuropeiske land. Og den tidligere italienske statsråd for sikkerhetsspørsmål, Mazzola, mener at attentatmannen Mehmed Ali Agca ble vervet i den bulgarske hovedstad Sofia til å begå mord på paven.

Rudolf Ströbinger/Weltbild

LEGBROR VALGT TIL NY ABBED

Med Trierbenediktineren Ansgar Schmidt (36) er en legbror blitt valgt til Abbed.

Intervju: Hans Casel — Weltbild.

Casel: De er som legbror blitt valgt til abbed. Er dette i overensstemmelse med ordensreglene til Den hellige Benedikt?

Schmidt: Med hensyn til regelen, er det ikke noe problem at en legbror blir abbed. Den hellige Benedikt var selv legmann og har fremfor alt skrevet sin regel for et munkefelleskap av legfolk. Å være munk og samtidig prest hører for ham ikke helt innlysende sammen. Munkebevegelsen er *en livsform som er helt uavhengig fra kallet til prestestanden*. At det å være munk og prest naturlig kan henge sammen, er selvfølgelig for Benedikt helt klart, men det er i virkeligheten to helt forskjellige kallsformer.

Casel: Er slikt før skjedd i andre benediktinerabbedier?

Schmidt: I «Predikefedrenes Kongregasjon», som vårt abbedi hører til, er det to klostre hvor munkene har betrodd en legbror lederfunksjon i klosterfelleskapet: I Wavreumont i Belgia ble det for noen år siden valgt en ennå ikke prestevigslet munk til forstander. Han ble etter sin prestevigsel innsatt som abbed. Det annet kloster ligger i Afrika. Her ble en svart benediktiner satt til å være konventualprior. Han leder sitt munkefelleskap uten å ha mottatt hverken preste- eller abbedvigsel. Han ble innsatt i sin stilling av Roma.

Casel: Hvorfor har De ikke latt Dem vigsle til prest før Deres innsettelse som abbed?

Schmidt: Hittil har jeg ikke latt meg vigsle som prest fordi jeg har hatt oppgaver innenfor vårt kloster hvor det ikke har vært nødvendig. Prestens arbeide er for meg personlig forbundet med et helt konkret sjelesørgjerisk oppdrag. For eksempel arbeidet i vår kloster- og sognemenighet, ved mottakelse og oppvarming av gjester og pilgrimer. Også abbed-

ens tjeneste er en entydig sjelesørgeskisk oppgave. Derfor lar jeg meg prestevisgale innen den offisielle innsettelsen.

Casel: Kan De forestille Dem en legmann som abbed?

Schmidt: For såvidt kan jeg godt forestille meg en legmann som abbed i et munkekloster. I den konkrete kirkelige situasjon i Tyskland og i Europa i det hele tatt forekommer det meg ganske innlysende at abbeden samtidig også ivaretar sjelesørgerske funksjoner i dypere forstand blant sine brødre og ut i fra fellesskapet.

A/S NORSKE SHELL

FYRINGSOLJE

Leverandør til de fleste
katolske institusjoner
i Norge

Ved bestilling av olje:

02-19 12 00 - Service 02-19 12 20

Katolsk Sociallæres nye mål

Vor tids ældste og mest erfarne ekspert i katolsk sociallære, professor dr. Oswald Nell-Breunig S.J. om den sociale rundskrivelse:

(KIPA) — Hvad pave Johannes Paul II siger om fagforeninger og strejkeret i den nye rundskrivelse «Laborem Exerces» har klar adresse til Polen. Dette er i hvert fald katolsk sociallæres største nulevende ekspert, professor Oswald Nell-Breunings opfattelse ifølge et interview med ham i den tysksprogede svejtsiske radio.

Paven har lige stærkt betonet arbejderens grundlæggende ret til at danne fagforeninger og iværksette strejker som den forskel, der må være mellem en fagforening og et politisk parti.

Det er dog ikke kun dette aktuelle indslag, der udmærker pavens nye rundskrivelse, understreger Nell-Breuning. For første gang kommer en paves personlige stil til udtryk. Læseren mærker i hver sætning, at denne pave selv har erfaringer fra arbejdslivet og derfor føler problemerne på sin egen krop. Rundskrivelsen er ikke skrevet «ovenfra» af en rent intellektuel person, men «nedefra», hvor det arbejdende menneske står.

Netop på det punkt ser man en afgørende forskel i forhold til tidligere pavers sociale rundskrivelser, fortsætter Nell-Breuning. Indholdsmæssig har katolsk sociallære ganske vist altid fremhævet arbejdets menneskelige værdi fremfor at være et redskab for kapitalismen. Det nye er fremhævelsen af arbejdets teologiske dimension.

På spørgsmålet om, hvor revolutionerende det er, at paven i sin rundskrivelse i princippet ikke går imod socialisering af produktionsmidlene, henviser Nell-Breuning til nogle efter hans opfattelse uklare formuleringer i rundskrivelsens tyske oversættelse. Derfor er det ikke muligt helt præcist at fastslå, hvad paven mener med

socialisering, og hvornår han anser socialisering for nyttig, og hvornår han anser den for skadelig. Her må man afvente nærmere studium af originaludgaven.

Med hensyn til den praktiske udnyttelse af pavens grundsætninger i rundskrivelsen, udtaler Nell-Breuning, at paven netop ikke er kaldet til at give anvisninger på konkrete handlinger. For det pavelige embede dreier sig i langt højere grad om at formulere mål, som man bør stræbe efter at nå, og at advare mod tendenser, som efter katolsk lære må forkastes.

Den konkrete handlemåde er, hvad allerede Det andet Vatikankoncil har understreget, de sagkyndiges og politikernes ansvar.

K. O.

DEN TREDJE ØKUMENISKE KONGRESS FOR ORDENSFOLK

Bergen (NØP) Den tredje internasjonale og inter-konfesjonelle kongress for ordensfolk har nylig funnet sted i nærheten av Lyon i Frankrike. Et femtitalts munkere deltok; ortodokse munkere fra Moskva, lutherske munkere fra Sverige, anglikanske fransiskanere, cisterciensere og benediktinere fra Frankrike, Spania, Sveits, Belgia og USA.

Deltakerne avholdt den 18. oktober en minnegudstjeneste i Lyon for å feire 1600 års jubileet for det andre økumeniske kirkemøtet i Konstantinopel i 381, hvor den trosbekjennelse som alle kristne konfesjoner i dag anerkjenner, ble til.
(La Croix)

HOPSDAL & DAHL A/S

Aut. Installatør, TV-, Radio-
og Utstyrsforretning

TORNØGARDEN - BERGEN

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØN

Glads vel 23, Grefsen
Tlf. 21 18 32

NY STATISTIKK OVER DOMINIKANERORDENEN

Det finnes nå 7.220 dominikanere i hele verden, går det frem av ordenens ferskeste statistikk.

Ordenen finnes i 82 land, og driver bl.a. 7 universiteter, 15 teologiske og filosofiske fakulteter og mange andre utdannelsesinstitusjoner. De er også ansvarlige for 12 radiostasjoner, 68 tidsskrifter dominikanere sank i 1980 med ca 60.

AMERIKANSKE BISKOPER KRITISERER REAGANS FLYKTNINGEPOLITIKK

De katolske biskoper i Florida har kritisert Reagan-administrasjonens restriktive flyktningspolitikk, og krevd gjennomgripende, forståelige og varige lover på dette område.

Under ledelse av Miamis erkebiskop Edvard McCarthy kritiserer biskopene også den foreslåtte lovendring som skal gjøre det mulig å sende båtflyktninger ut på havet igjen. Statene gjør ikke nok for flyktningene, mener de katolske biskoper.

OVER 20 PROSENT AV ALLE TYSKERE TROR PÅ ASTROLOGI

Bergen (NØP/LWI) Rundt 22 % av befolkningen i Vest-Tyskland tror på astrologi, og 19 % er overbevist om at deres liv blir påvirket av stjernenes konstellasjoner. Over halvparten av befolkningen leser regelmessig horoskopet sitt.

Det er en artikkel om overtro, «Heksene danser overalt», i oktoberutgaven av bladet for Den bayerske kirkens misjonsselskap som kommer med disse forbløffende påstandene. I bladet skriver Manfred Perlitz at «overtro tvinger det enkelte menneske til å være selvpoptatt, mens det viktigste for oss mennesker er å tenke på hverandre for å kunne overleve. Overtro kan ikke virke oppbyggende eller utvikle noe, — det kan bare virke ødeleggende. Den gir næring til og forsterker selvpoptatthet».

Den tidligere lederen for kirkens presstjeneste, Richard Kolb, mener at «mange tiltrekkes av mystiske fantasier på samme måte som noen tiltrekkes av narkotika. De blir nevrotikere, og svinger mellom frykt og håp inntil overtroen blir en besettelse. Overtro gjør ingen fri».

CHILES KARDINAL SILVA FOR- DØMMER UTVISNINGER

Som urettferdig og umenneskelig har lederen for Den katolske kirke i Chile, kardinal Raul Silva Henriquez, fordømt utvisningen av fire opposisjonspolitikere i høst.

President Augusto Pinochet har begrundet utvisningene med at politikerne hadde misbrukt sine embeder. De utviste er den tidligere leder av kristeligdemokratene, advokat Jaime Castello Velasco, og de tre tidligere ministrene og parlamentsmedlemmene Alberto Jerez, Orlando Cantaurias og Carlos Brienes.

Tidsskriftet Solidaridad, som utgis av erkebispedømmet Santiago de Chile, opplyser at kardinalen også har engasjert seg til fordel for to arresterte fagforeningsledere, Manuel Bustos og Alamiro Cuzman.

RELIGIØSE MINORITETER STØTTER POLENS NYE KATOLSKKE PRIMAS

Med erkebiskop Glemp er en ny økumenisk stil blitt synlig i Polen. Det erklærte en talsmann for den polske lutherske kirke, Andrzej Wojtowicz på en pressekonferanse i Roma nylig.

De protestantiske og ortodokse kirker i Polen støtter fullt ut Den katolske kirkes formidlende rolle i stridighetene i landet. Wojtowicz representerer det økumeniske råd i Polen, som består av delegerte fra landets 700.000 ortodokse og protestanter.

Tidligere var det ingen reell økumenisk dialog mellom katolikkene og de religiøse minoriter i landet, sa Wojtowicz. I de senere år, og ikke minst under hendelsene siden august ifjor, er kirkene vokst mer sammen.

Åpningstider i desember:

7.12—23.12: Kl. 9—18

LØRDAGER: Kl. 9—15

STENGT MELLOM JUL OG NYTTÅR

NA HAR VI DET STØRSTE UTVALGET I:

Staller, krybbefigurer, madonnastatuer, ikoner, kors, krusifikser, rosenkranser og meget mere fra Frankrike, Italia, Tyskland og Norge.

KALENDERE:

Ikonkalendere, Madonnakalendere, Hummelkalendere, Orgelkalendere, Pauluskalendere — tysk og fransk, Mon Agenda, Steigerwaldkalendere.

PLATER:

Julemusikk fra hele verden, gregoriansk, ortodoks kirkemusikk, klassisk religiøs musikk og folkemusikk.

NYDELIGE JULEKORT MED KRISTNE MOTIVER

RØKELSE, RØKELSESKEAR, TREKULL

MANGE SKJØNNE GAVEBØKER FOR VOKSNE OG BARN

KOM MENS UTVALGET ER STØRST!

ST. OLAV BOKHANDEL A/S

Akersveien 5, Oslo 1. Tlf. (02) 20 72 48

Meget er forskjellig . . .

(Forts. fra side 3)

oppdrag foreligger. Men slik situasjonen er i Afrika nå, er det vanskelig for en europeer å slå seg ned i Afrika uten å være knyttet til et bestemt oppdrag. Å flytte fra land til land blir på mange måter en rotløs tilværelse, og jeg tror nok det er viktig å ha røtter i hjemlandet og å ta sikte på å flytte hjem for godt en dag.

Julenatt i Niger

— Fikk du som katolsk kristen oppleve julenattsmesser du husker særlig godt?

— Den første julen i Niamey, hovedstaden i Niger, ble en uforglemmelig opplevelse. Katedralen i Niamey lå på en stor ubebygget sandstlette, omgitt av lave hus bygget av soltørkede sandblokker.

I utkanten av sletten lå sauer, esler og kameler. Katedralen var rommelig i forhold til antall kristne, men julenattsmessen måtte feires ute. Den samlet også et stort antall muslimer. De satt rundt oss i sine lange hvite kjortler omgitt av sine dyr og laget den mest autentiske og storslagne julekrybbe!

Det kunne jo vært på Jesu tid alt dette. Henimot midnatt var plassen full. Det hersket en forventningsfull stillhet, bare avbrutt av noen dyrelåter: Så ringte kirkeklokkene og julen messen begynte: «Det hendte i de dager . . . »

vennines, og min venstre til en gutt som kom fra Sverige. Jeg vet ikke hva han heter, men jeg vet at han er min bror i Kristus. Han måtte kjenne det samme, for vi vekslet et blikk som betød nettopp det: du er min søster og du er min bror. I Jesus. — Vi er alle i Ham, vi er Guds barn.

Og så til slutt: *Et høyt, sterkt rop: «Alleluja!» — Ordet som klinger likt på alle språk.*

Matgorzata Hoffmann. (fork.)

NY KINESISK KATOLSK BISKOP AVLEGGER TROSKAPSED OVERFOR KOMMUNISTPARTIET

Den regimetro katolske patriotiske forening i Kina har valgt en ny biskop av Taiyuan i Nord-Kina. Ifølge dagsavisen Taiyuan Ribaos dekning av innsettelsen tidligere i november, måtte den nye biskop Zheng Xin overfor lederen for den patriotiske forening i provinsen Shanxi, Guo Yinggong, sverge med hånden på Bibelen på å holde seg til det kinesiske kommunistpartis og regjeringens linje, respektere grunnloven og rette seg etter de sosialistiske direktiver.

Det er første gang en katolsk biskop i Kina avlegger en ed til kommunistpartiet, såvidt det er kjent.

Zheng Xin har ifølge artikkelen i Taiyuan Ribao gått inn for at den katolske kirke i Kina ikke tar opp noen kontakt med Vatikanet og unndrar seg enhver utenlandsk kontroll, for å bevare sin uavhengighet og hjemlandets ære.

Kjennere av Kinas katolske patriotiske forening ser på denne edsavleggelsen som en styrking av de regimetro katolikkens bånd til de kommunistiske myndigheter. Tidligere nøyde dens ledere seg med å henvise til en viss forbindelse til kommunistpartiet.

MENNESKER FORSVINNER PÅ NY I GUATEMALA

To ansatte ved det erkebiskopelige kontor i Guatemala City, Mario Azmitia Molina og Dora Clemencia Azmitia, ble sammen med en slektning, Mario Azmitia, bortført av ukjente tidlig i høst.

Amnesty International har nå slått alarm, fordi det fryktes for deres sikkerhet. En av de bortførte, kardinal Mario Casariegos privatsekretær Dora Clemencia Amitia, har samarbeidet med jesuittpresten Luis Pellecer blant ungdom i hovedstaden. Pellecer ble arrestert av sikkerhetsstyrker tidlig i juni og sannsynligvis sterkt torturert.

VESTLIGE LAND TRENGER OGSÅ MISJON

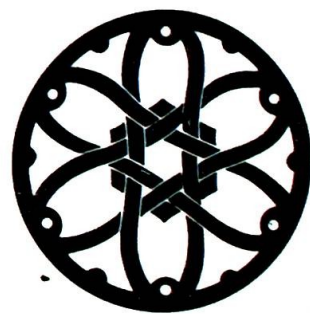
Bergen (NØP) Biskop Josiah Kibira fra Tanzania, president i Det Lutherske Verdensforbund (LVF), sier at han ville like å se asiatiske og afrikanske misjonærer i de vestlige landene. I første omgang måtte en slik utveksling ha et beskjedent omfang, sier Kibira, pga. de asiatiske og afrikanske kirkenes finansielle situasjon.

Millioner av mennesker i vestlige land har et like skrikende behov for å få forkynt evangeliet som de såkalte hedningene i Afrika og Asia, sa biskopen ved starten av et to-ukers besøk til USA nylig.

I august i fjor vakte Kibira stor oppsikt på LVF's rådmøte i Turku, Finland, med et liknende utsagn.

Av Tanzanias 17 millioner innbyggere er en tredjedel kristne, en tredjedel er muslimer og resten tilhører forskjellige andre religioner. Biskop Kibira kunne videre fortelle at forholdet mellom kristne og muslimer er godt, og at begge trossamfunn driver med religionsundervisning i de offentlige skolene, etter at Tanzanias sosialistiske myndigheter har bedt dem om dette. Han pekte likevel på at muslimene nå satser mye på å nå «nye mål» i sitt misjonsarbeid.

Den lutherske kirke er i rask vekst, fremholdt biskopen, og har i dag rundt en million medlemmer. Han ønsket likevel flere misjonærer og eksperter, spesielt innen utdannings-sektoren. (LWI)

ST. OLAV SENTER VOSS

Gjester mottas hele året.

Velkommen til stille dager i vakre naturomgivelser.

For nærmere opplysninger ta kontakt med

Franciskus Xaverius Søstrene,
Finnesvegen 57, 5700 Voss,
tlf. 055 - 1 25 10.

Sett fra Polen . . .

(Forts. fra side 11)

BARNA ER SANNE, ER RENE, ENKLE, HAR INGEN MASKER — ER DET IKKE DET VI HAR BEHOV FOR OG ØNSKER?

Møtet nærmet seg slutten. Vi reiste oss opp fra gulvet der vi satt og dannet en stor polsk-skandinavisk ring. Min høyre hånd havnet i Ania's, min

JUL I HERRENS HUS

ST. OLAVS DOMKIRKE, Akersveien 1

Lørdag 19. des.: Kl. 14.00: Messe.
 Søndag 20. des.: Kl. 9.30: Messe.
 Kl. 11.00: Høymesse.
 Kl. 19.00: Messe på engelsk.
 Onsdag 23. des.: Kl. 19.00: Messe.
 Torsdag 24. des.: Kl. 24.00: Midnattsmesse v/biskop Gran.
 Fredag 25. des.: Kl. 9.30: Messe.
 Kl. 11.00: Høymesse (Biskopen preker)
 Kl. 19.00: Messe på engelsk.
 Lørdag 26. des.: Kl. 11.00: Messe. Alle andre messer bortfaller denne dag.
 Søndag 27. des.: Kl. 9.30: Messe.
 Kl. 11.00: Høymesse.
 Kl. 19.00: Messe på engelsk.
 Torsdag 31. des.: Kl. 18.00: Takkegudstjeneste m/ biskop Gran.
 Fredag 1. jan.: 82: Ingen messe i kirken på denne dag.
 Lørdag 2. jan.: Kl. 14.00: Messe.
 Søndag 3. jan. Kl. 9.30: Messe.
 Kl. 11.00: Høymesse m/ biskop Gran. Diakonvigsel.
 Kl. 19.00: Messe på engelsk.
 Onsdag 6. jan.: Kl. 19.00: Messe.
 Lørdag 9. jan.: Kl. 14.00: Messe.
 Søndag 10. jan.: Kl. 9.30: Messe.
 Kl. 11.00: Familiemesse med påfølgende juletreffest for hele menigheten.
 Kl. 19.00: Messe på engelsk.

ST. HALLVARD SOKNEPRESTEMBETE, Enerhauggt. 4

19. des. lørdag: Kl. 17.00—19.00 anledning til skrifte.
 20. des. 4. adventssøndag: Kl. 11.00: Høymesse med botsliturgi og anledning til skrifte.
 Kl. 18.00: Aftenmesse med billedmeditasjon, både ungdommer og voksne er hjertelig velkommen.
 Etter messen anledning til skriftemål.
 24. des. Julaften: Kl. 9.00 - 12.00 anledning til skrifte.
 Kl. 14.00: Barnegudstjeneste. Sang ved St. Hallvardguttene. Barna medbringer sine gaver som går til medisiner til polske barn.
 Kl. 18.30: Anledning til å skrifte på vietnamesisk.

Kl. 19.30: Vietnamesisk høymesse og julespill, dåpsliturgi, noen vietnamesiske konvertitter blir døpt, etterpå samling i foreningslokalet.
 Kl. 23.00: Midnattsmessen (mrk. tiden)

25. des. 1. Juledag: Ingen fromesse.
 Kl. 11.00: Høymesse.
 26. des. 2. Juledag: Ingen fromesse.
 Kl. 11.00: Messe.
 27. des. gudstjenester som på vanlige søndager, 8.35 fromesse.
 Kl. 11.00: Høymesse.
 31. des. Nyttårsaften: Kl. 18.00: Takkegudstjeneste i St. Olavs kirke ved biskop Gran.
 1. jan. Nyttårsdag: Ingen fromesse.
 Kl. 11.00: Høymesse.
MERK: Utenom de angitte tider kan det avtales med presten for skriftemålet!

ST. DOMINIKUS

24. des. Julaften:
 Kl. 16.00: Barnegudstjeneste.
 Kl. 24.00: Midnattsmesse.
 25. des. 1. Juledag: Kl. 11.00: Høymesse.
 Ingen annen messe.
 26. des.: Kl. 11.00: Høymesse.
 Søndag 27. des.: Kl. 09.00: Messe,
 Kl. 11.00: Høymesse.
 Kl. 18.30: Messe.
 Mandag 28., tirsdag 29., onsdag 30., torsdag 31. des.: Kl. 18.30: Messe.
 1. jan.: Festen for Maria, Guds mor:
 Kl. 11.00: Høymesse.
 Lørdag 2. jan.: Kl. 18.00 Messe.
 Søndag 3. jan.: Festen for Herrens åpenbaring: Kl. 09.00: Messe.
 Kl. 11.00: Høymesse.
 Kl. 18.30: Messe.

GREFSEN KAPELL, Glads vei 23

24. des.: Kl. 19.00: Messe.
 25. des.: Kl. 9.00: Stille Messe.
 Kl. 11.00: Høymesse.
 26. des.: Kl. 9.00: Stille Messe.
 27. des.: Kl. 9.00: Stille Messe.
 Kl. 11.00: Høymesse.
 1. januar: Kl. 9.00: Stille Messe.
 Kl. 11.00: Høymesse.

VOR FRUE VILLAS KAPELL, Ullernchausséen 52

Julaften: Kl. 23.00: Midnattsmesse.
 1. Juledag: Kl. 10.00: Messe.
 2. Juledag: Kl. 9.00: Messe.

MARIAKIRKEN, Nyveien 17, Stabekk

Julaften: Kl. 15.30: Barnegudstjeneste.
 Kl. 23.30: Midnattsmesse (mrk. tiden)
 1. Juledag: Kl. 10.45.00: Høymesse.
 2. Juledag: Kl. 10.45: Høymesse.
 Kl. 17.45: Messe.
 1. Nyttårsdag: Kl. 10.45: Høymesse.
 2. januar: Kl. 17.45: Messe.
 3. januar Vanlige søndagsmessetider.

EIKELI KATOLSKE KIRKE, Veståsen 18

Julaften: Kl. 24.00: Midnattsmesse (engelsk).
 1. Juledag: Kl. 9.15: Høymesse.
 Kl. 10.30: Høymesse (engelsk).
 1. Nyttårsdag: Kl. 9.45: Messe.
 Kl. 10.30: Høymesse (engelsk).

LUNDEN KLOSTER, Øvre Lunden 5

Julaften: Kl. 12.30: Messe.
 Kl. 17.30: Vesper.
 Kl. 22.30: Matutin.
 Kl. 24.00: Midnattsmesse.
 Juledag: Kl. 11.00: Høymesse.
 Kl. 18.30: Vesper.
 2. juledag: Kl. 10.00: Høymesse.
 Kl. 18.30: Vesper.
 Nyttårsaften: Kl. 24.00: Matutin.
 Nyttårsdag: Kl. 11.00: Høymesse.
 Kl. 18.30: Vesper.

ST. MAGNUS KIRKE, Lillestrøm

Onsdag 23. des.: Kl. 17.00: Anledning til skrifte.
 Torsdag 24. des. Julaften: kl. 15.00: Familiemesse.
 Kl. 24.00: Midnattsmesse.
 Fredag 25. des. Juledag: Kl. 10.30: Høymesse.
 Lørdag 26. des. St. Stefanus: Kl. 10.30: Messe.
 Søndag 27. des.: Kl. 9.00: Ottemesse.
 Kl. 10.30: Høymesse.
 Fredag 1. jan. Nyttårsdag: Kl. 9.00: Ottemesse.
 Kl. 10.30: Høymesse.
 Søndag 3. jan.: Kl. 9.00: Ottemesse.
 Kl. 10.30: Høymesse.
 Kl. 16.00: Barnegudstjeneste. Juletreffest.

ST. OLAV

Katolsk tidsskrift for religion og kultur

Medarbeidere:

Svend Aage Rasmussen, ansv.

Claes Tande
 Aage Hauken, O.P.
 Ester Mikalsen
 Marit Flagestad

Redaksjonens adresse:

Akersveien 5, Oslo 1.
 Redaktøren treffes best torsdager kl. 9—10, tlf. 20 27 35 (privat 032/53 373).

Ekspedisjon:

Akersveien 5, Oslo 1.
 Kontortid 9—16,
 lørdag 9—14. Tlf. 20 72 48.

Abonnement (direkte eller gjennom postkontorene).
 Kr. 110,— pr. år.
 For halvår kr. 55,—.
 Utlandet utenfor Skandinavia kr. 125,— pr. år.
 Annonser 10 dager før utgivelsesdagen.
 24 numre årlig.
 Postgiro 20 46 480.